

Lagrådsremiss

Elektroniska företagsinteckningsbrev, m.m.

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 12 juni 2008

Beatrice Ask

Johan Danelius
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att det ska bli möjligt att utfärda s.k. elektroniska företagsinteckningsbrev. Syftet med förslaget är att rationalisera hanteringen av företagsinteckningsbrev.

Ett elektroniskt företagsinteckningsbrev ska utfärdas genom att den företagsinteckning som svarar mot inteckningsbrevet registreras i ett särskilt register, inteckningsbrevsregistret. I inteckningsbrevsregistret ska det också kunna registreras uppgift om vem som har rätt att råda över företagsinteckningsbrevet, inteckningsbrevshavaren. Endast den som har beviljats särskilt tillstånd ska få registreras som inteckningsbrevshavare. Om inteckningsbrevsregistret inte innehåller någon uppgift om inteckningsbrevshavare, ska den vars egendom har intecknats anses som inteckningsbrevshavare.

Det föreslås att Bolagsverket ska föra inteckningsbrevsregistret och att kommunikationen med registret ska kunna ske elektroniskt. Också en ansökan om företagsinteckning ska kunna göras elektroniskt.

I lagrådsremissen behandlas även frågan om huruvida systemet med skriftliga fastighetspantbrev bör avskaffas. I den delen lämnas inte något förslag.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 mars 2009.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om inteckningsbrevsregister	5
2.2	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	9
2.3	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672).....	10
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:448) om pantbrevsregister	11
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:000) om företagshypotek.....	12
3	Ärendet och dess beredning.....	16
4	Bakgrund	16
4.1.1	Det nuvarande systemet för företagsinteckningar.....	16
4.1.2	Lantmäteriverkets försöksverksamhet.....	17
4.1.3	Företagshypotek – en bättre säkerhet för lån till företag.....	17
5	Elektroniska företagsinteckningsbrev.....	17
5.1.1	En möjlighet att utfärda elektroniska företagsinteckningsbrev införs	17
5.1.2	Registerförande myndighet	20
5.1.3	Kretsen av inteckningsbrevshavare	21
5.1.4	Registreringsåtgärder	23
5.1.5	Upplåtelse av säkerhet.....	28
5.1.6	Uppvisande av företagsinteckningsbrev i samband med inteckningsåtgärder	29
5.1.7	Rättelse, omprövning och överklagande	30
5.1.8	Frågor om offentlighet och sekretess	33
5.1.9	Ingivning till inteckningsbrevsregistret.....	38
5.1.10	Behandling av personuppgifter m.m.	39
5.1.11	Skadestånd	39
5.1.12	Avgift	42
6	Elektronisk ingivning till företagsinteckningsregistret	42
7	Pantbrevssystemet	46
8	Direktåtkomst till pantbrevsregistret	50
9	Ikraftträdande och övergångsfrågor.....	51
10	Kostnader.....	52
11	Författningskommentar.....	53
11.1	Förslaget till lag om inteckningsbrevsregister.....	53
11.2	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	65
11.3	Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672).....	65

11.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:448) om pantbrevsregister	66
11.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:000) om företagshypotek	67
Bilaga 1	Sammanfattning av departementspromemorian Pantbrevssystemet och elektroniska företagsinteckningsbrev (Ds 2007:20)	74
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	75
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser.....	86

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om inteckningsbrevsregister
2. lag om ändring i lagen om ändring i sekretesslagen (1980:100)
3. lag om ändring i lagen om ändring i konkurslagen (1987:672)
4. lag om ändring i lagen (1994:448) om pantbrevsregister
5. lag om ändring i lagen (2008:000) om företagshypotek

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om inteckningsbrevsregister

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Bolagsverket ska med hjälp av automatiserad behandling föra ett register över sådana företagsinteckningar för vilka det inte finns utfärdat något skriftligt företagsinteckningsbrev (*inteckningsbrevsregister*).

Av 1 kap. 2 § lagen (2008:000) om företagshypotek följer att registrering av en företagsinteckning i inteckningsbrevsregistret innebär att ett elektroniskt företagsinteckningsbrev utfärdas.

Allmänna bestämmelser om registrering

2 § För att en företagsinteckning ska få föras in i inteckningsbrevsregistret fordras att den är införd i företagsinteckningsregistret och att begäran om registrering framställs enligt 3 eller 4 §.

En uppgift i inteckningsbrevsregistret om en företagsinteckning får förenas med en uppgift om vem som har rätt att råda över registreringen (*inteckningsbrevshavare*). Endast den som har fått tillstånd enligt 12 § får registreras som inteckningsbrevshavare. Om registret inte innehåller någon uppgift om inteckningsbrevshavare, ska den vars egendom har intecknats anses som inteckningsbrevshavare.

Om en företagsinteckning har varit föremål för beslut om utbyte enligt 4 kap. 14 § lagen (2008:000) om företagshypotek eller motsvarande äldre bestämmelser, ska bestämmelserna i denna lag om företagsinteckning i stället gälla de genom utbytet beslutade företagsinteckningsbreven.

Registrering av nya företagsinteckningar

3 § På begäran av den som ger in en ansökan om företagsinteckning till inskrivningsmyndigheten ska Bolagsverket föra in en uppgift om företagsinteckningen, om en sådan beviljas, i inteckningsbrevsregistret. Om sökanden begär det, ska verket samtidigt föra in en uppgift om inteckningsbrevshavare.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas även i samband med ansökningar om sådana inteckningsåtgärder som avses i 4 kap. 14–16 §§ lagen (2008:000) om företagshypotek.

Registrering av tidigare beviljade företagsinteckningar

4 § På begäran av en innehavare av ett skriftligt företagsinteckningsbrev ska Bolagsverket föra in en uppgift om den företagsinteckning som svarar mot företagsinteckningsbrevet i inteckningsbrevsregistret. Om sökanden begär det, ska verket samtidigt föra in en uppgift om inteckningsbrevshavare.

En företagsinteckning får föras in i inteckningsbrevsregistret enligt bestämmelserna i första stycket endast om det skriftliga företagsinteckningsbrevet har getts in till Bolagsverket. I samband med införandet i registret ska företagsinteckningsbrevet förstöras.

I fråga om inteckningar som har beviljats eller sökts enligt de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet av lagen (1984:649) om företagshypotek gäller bestämmelserna i denna lag om skriftligt företagsinteckningsbrev även sådana fordringsbevis som avses i 8 § lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek. En sådan handling behöver dock inte förstöras, om den förses med en påskrift om att den inte längre medför någon rätt i den intecknade egendomen.

Registrering av inteckningsbrevshavare

5 § Om inteckningsbrevsregistret inte innehåller någon uppgift om inteckningsbrevshavare, ska Bolagsverket på begäran av den som enligt 2 § andra stycket ska anses som inteckningsbrevshavare föra in en uppgift om inteckningsbrevshavare i registret.

Avregistrering eller byte av inteckningsbrevshavare

6 § På begäran av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare ska Bolagsverket ta bort uppgiften om inteckningsbrevshavare från inteckningsbrevsregistret.

Om sökanden begär det, ska Bolagsverket i samband med en åtgärd enligt första stycket föra in en ny uppgift om inteckningsbrevshavare i registret.

Avregistrering av företagsinteckning m.m.

7 § På begäran av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som enligt 2 § andra stycket ska anses som inteckningsbrevshavare, ska Bolagsverket utfärda ett skriftligt företagsinteckningsbrev som svarar mot företagsinteckningen. I samband med att det skriftliga företagsinteckningsbrevet utfärdas ska inteckningen tas bort från inteckningsbrevsregistret.

8 § Om en företagsinteckning, som är införd i inteckningsbrevsregistret, dödas eller blir utan verkan, ska Bolagsverket ta bort företagsinteckningen från registret. Om en inteckning blir utan verkan endast till viss del eller blir föremål för åtgärd som avses i 4 kap. 14–16 §§ lagen (2008:000) om företagshypotek, ska uppgift om detta föras in i inteckningsbrevsregistret.

Hinder mot avregistrering

9 § På begäran av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som enligt 2 § andra stycket ska anses som inteckningsbrevshavare,

ska Bolagsverket besluta att inteckningen inte får tas bort från inteckningsbrevsregistret enligt 7 §.

Ett beslut som avses i första stycket gäller till dess att inskrivningsmyndigheten har avslutat ett ärende enligt 4 kap. 14–17 §§ lagen (2008:000) om företagshypotek. Om inteckningsbrevshavaren begär det, får Bolagsverket häva beslutet även dessförinnan.

10 § På begäran av Kronofogdemyndigheten ska Bolagsverket besluta att sådana registreringsåtgärder som anges i 5–7 §§ inte får vidtas. Ett sådant beslut gäller till dess att något annat har förordnats.

Rättelse

11 § En uppgift i inteckningsbrevsregistret ska rättas, om uppgiften innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av att Bolagsverket eller någon annan har gjort sig skyldig till skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Den vars rätt berörs ska ges tillfälle att yttra sig.

Tillstånd att registreras som inteckningsbrevshavare

12 § Tillstånd att bli registrerad som inteckningsbrevshavare meddelas av Bolagsverket.

Vid tillståndsprövningen ska Bolagsverket särskilt beakta

1. att sökanden har tillgång till den tekniska utrustning och den tekniska sakkunskap som fordras för inteckningsbrevsregistrets funktion,
2. att det finns tillfredsställande former för betalning av stämpelskatt, expeditionsavgifter och registreringsavgifter, och
3. att sökanden även i övrigt uppfyller de krav på lämplighet som bör ställas med hänsyn till inteckningsbrevsregistrets uppbyggnad och funktion.

13 § Tillstånd som avses i 12 § får återkallas om tillståndshavaren inte längre uppfyller de krav som anges i 12 § andra stycket.

När ett beslut om återkallelse av tillstånd har vunnit laga kraft, ska Bolagsverket självmant vidta de åtgärder som anges i 7 §, om det inte finns något hinder mot detta enligt 9 eller 10 §.

Inteckningsbrevshavarens rättigheter och skyldigheter

14 § Den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som enligt 2 § andra stycket ska anses som inteckningsbrevshavare har de rättigheter och skyldigheter som följer med innehavet av ett skriftligt företagsinteckningsbrev.

Överklagande

15 § Bolagsverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Fullmakt

16 § I ärenden enligt denna lag behöver ombud inte visa upp skriftlig fullmakt annat än om Bolagsverket anser att det behövs.

Bemyndigande m.m.

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för registrering enligt denna lag.

18 § Regeringen meddelar föreskrifter om inteckningsbrevregistrets innehåll, närmare ändamål och behandling av uppgifter samt om personuppgiftsansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om förandet av registret och om ingivning av ansökningar i registreringsärenden.

Skadestånd

19 § Tillfogas någon skada genom oriktig eller missvisande uppgift i inteckningsbrevsregistret eller i annat fall genom fel i samband med uppläggning eller förande av registret, har han eller hon rätt till ersättning av staten, om det inte visas att felaktigheten beror på en omständighet utanför Bolagsverkets kontroll vars följder verket inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Ersättning enligt första stycket kan efter skälighet sättas ned eller falla bort, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan.

Om personuppgifter i inteckningsbrevsregistret har behandlats i strid med denna lag eller andra föreskrifter om registret, är också 48 § personuppgiftslagen (1998:204) tillämplig.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2009.

2.2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ ska införas en ny paragraf, 8 kap. 31 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

31 §

Sekretess gäller i verksamhet som avser förande av inteckningsbrevsregistret enligt lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister för uppgift om registrerad inteckningsbrevshavare, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada.

Trots sekretessen får uppgift lämnas till den vars egendom har intecknats.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2009.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

2.3 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 22 § konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

22 §¹

Om utdelning eller efterutdelning har utfallit på ett företagsinteckningsbrevs belopp, *skall* förvaltaren anmäla detta till inskrivningsmyndigheten. Anmälan *skall* göras sedan beslutet att fastställa utdelningen eller efterutdelningen har vunnit laga kraft eller, i fall som avses i 21 §, när utbetalningen har ägt rum. Tillsammans med anmälningen *skall* förvaltaren sända in utdelningsförslaget eller någon annan handling som visar fördelningen.

När inteckningsborgenären lyfter betalning, *skall* detta antecknas på *inteckningsbrevet*.

Om utdelning eller efterutdelning har utfallit på ett företagsinteckningsbrevs belopp, *ska* förvaltaren anmäla detta till inskrivningsmyndigheten. Anmälan *ska* göras sedan beslutet att fastställa utdelningen eller efterutdelningen har vunnit laga kraft eller, i fall som avses i 21 §, när utbetalningen har ägt rum. Tillsammans med anmälningen *ska* förvaltaren sända in utdelningsförslaget eller någon annan handling som visar fördelningen.

När inteckningsborgenären lyfter betalning, *ska* detta antecknas på *företagsinteckningsbrevet*. *Om företagsinteckningsbrevet är elektroniskt, ska förvaltaren i stället anmäla betalningen till Bolagsverket för registrering i inteckningsbrevsregistret.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2009.

¹ Senaste lydelse 2003:538.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:448) om pantbrevsregister

Härigenom föreskrivs att 19 och 20 §§ lagen (1994:448) om pantbrevsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som har fått tillstånd enligt 14 § får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får avse *endast uppgifter om inteckningar för vilka tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare. Direktåtkomsten får dock avse även uppgifter om andra inteckningar om den berörda pantbrevshavaren har medgivit det.*

Även inskrivningsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten och lantmäterimyndigheter får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får *dock avse endast uppgifter som enligt pantbrevshavarens medgivande får lämnas ut till myndigheten.*

Lydelse enligt prop. 2007/08:134

Den statliga lantmäterimyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos *länsrätten.*

Föreslagen lydelse

19 §¹

Den som har fått tillstånd enligt 14 § får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får *dock inte avse uppgift om registrerad pantbrevshavare annat än om*

1. tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare för inteckningen, eller

2. den berörda pantbrevshavaren har medgett det.

Även inskrivningsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten och lantmäterimyndigheter får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får *inte avse uppgift om registrerad pantbrevshavare, om inte pantbrevshavaren har medgett det.*

Föreslagen lydelse

20 §

Den statliga lantmäterimyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2009.

¹ Senaste lydelse 2008:163.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:000) om företagshypotek

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2008:000) om företagshypotek dels att 1 kap. 2 och 3 §§ samt 4 kap. 3, 12, 15, 18 och 19 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 4 kap. 3 a § och 5 kap. 5 §, av följande lydelse.

*Lydelse enligt lagrådsremiss den Föreslagen lydelse
29 april 2008*

1 kap.

2 §

En näringsidkare som vill upplåta företagshypotek i sin näringsverksamhet har rätt att få inskrivning av ett visst belopp i verksamheten (företagsinteckning). Bevis om inteckningen kallas företagsinteckningsbrev.

Ett företagsinteckningsbrev utfärdas antingen i skriftlig form (skriftligt företagsinteckningsbrev) eller genom registrering i inteckningsbrevsregistret enligt lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister (elektroniskt företagsinteckningsbrev).

Det som sägs om näringsidkare i denna lag gäller även den som avser att utöva näringsverksamhet men som ännu inte har påbörjat verksamheten. Om en näringsidkare avlider, träder dödsboet i näringsidkarens ställe.

3 §

Ett företagshypotek upplåts genom att näringsidkaren överlämnar företagsinteckningsbrevet som säkerhet för en fordran.

Ett elektroniskt företagsinteckningsbrev ska anses ha överlämnats till borgenären, när borgenären eller någon som företräder honom eller henne har registrerats som inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret.

4 kap.

3 §

Vid behandlingen hos inskrivningsmyndigheten av inskrivningsärenden tillämpas inte bestämmelserna i 10 § andra stycket, 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223). Av 37 a och 37 b §§ lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter framgår att inskrivningsmyndigheten ska ompröva beslut om stämpelskatt i vissa fall.

Ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden ska vara skriftliga.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ingivning av ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden.

3 a §

I inskrivningsärenden behöver ombud inte visa upp skriftlig fullmakt annat än om inskrivningsmyndigheten anser att det behövs.

12 §

Om det inte finns något som hindrar det, ska företagsinteckning beviljas och företagsinteckningsbrev utfärdas på grund av inteckningen.

Om ett elektroniskt företagsinteckningsbrev utfärdas i stället för ett tidigare utfärdat skriftligt företagsinteckningsbrev, förlorar det skriftliga företagsinteckningsbrevet sin giltighet. Utfärdas ett skriftligt företagsinteckningsbrev i stället för ett tidigare utfärdat elektroniskt företagsinteckningsbrev, förlorar det elektroniska företagsinteckningsbrevet sin giltighet.

Bestämmelser om utfärdande av nytt inteckningsbrev i stället för inteckningsbrev som har dödats finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

15 §

Företagsinteckningar som har inbördes lika rätt eller gäller omedelbart efter varandra får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevens innehavare föras samman till en inteckning (sammanföring). Denna inteckning ska gälla med den förmånsrätt som tillkommer den av de sammanförda inteckningarna som har sämsta rätt. Sammanföring får ske endast om inteckningarna är bestämda i samma valuta.

Inteckningar som är införda i inteckningsbrevsregistret får sam-

*manföras endast om samtliga
inteckningar som omfattas av åt-
gårdens är införda i registret och
har samma inteckningsbrevshava-
re.*

En inteckning som avses i första stycket ska förklaras gälla för ett lägre belopp än det som de sammanförda inteckningarna sammanlagt uppgår till, om sökanden begär det och inteckningsbrevens innehavare medger det.

18 §

I fall då medgivande krävs enligt 14–17 §§ ska företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

I fall då medgivande krävs enligt 14–17 §§ fordras att företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten eller, i fråga om elektroniskt företagsinteckningsbrev, att det finns hinder mot avregistrering enligt 9 § lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister och att någon begäran om att hindret ska hävas inte har framställts.

19 §

På ansökan av den som innehar ett företagsinteckningsbrev ska innehavet antecknas i företagsinteckningsregistret. Sökanden ska föreläggas att visa upp inteckningsbrevet, om det finns anledning att anta att sökanden inte innehar detta. Om någon annan redan är antecknad som innehavare, ska inskrivningsmyndigheten sedan det nya innehavet har antecknats ta bort den tidigare anteckningen och underrätta den vars innehav var antecknat.

På ansökan av den som innehar ett företagsinteckningsbrev ska innehavet antecknas i företagsinteckningsregistret. Om sökanden åberopar ett skriftligt företagsinteckningsbrev och det finns anledning att anta att sökanden inte innehar detta, ska han eller hon föreläggas att visa upp brevet. Om någon annan redan är antecknad som innehavare, ska inskrivningsmyndigheten sedan det nya innehavet har antecknats ta bort den tidigare anteckningen och underrätta den vars innehav var antecknat.

En anteckning om innehav ska tas bort, om den vars innehav har antecknats anmäler att innehavet har upphört.

En anteckning om innehav ska tas bort, om

1. den vars innehav har antecknats anmäler att innehavet har upphört, eller

2 den som innehar ett skriftligt företagsinteckningsbrev, den som är registrerad som inteckningsbrevshavare enligt lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister eller som är att anse som

*inteckningsbrevshavare enligt 2 §
andra stycket samma lag begär
det.*

5 kap.

5 §

*Den som genom oriktig uppgift
om behörighet att företräda någon
annan i ett inskrivningsärende
uppsåtligen eller av oaktsamhet
orsakar ren förmögenhetsskada
ska ersätta skadan.*

*Om skadan vållas i tjänsten av
en arbetstagare, ska skadan er-
sättas av arbetsgivaren.*

*Rätten till skadestånd faller bort
om talan inte väcks inom tio år
från det att inskrivningsärendet
avgjordes.*

*Bestämmelserna i första–tredje
styckena får inte frångås om det är
till nackdel för en skadelidande.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2009.

3 Ärendet och dess beredning

År 2002 begärde Svenska Bankföringen i en skrivelse till Justitiedepartementet att det skulle läggas fram ett lagförslag om digitalisering av företagshypoteksbrev (dnr Ju2002/6542/L1). År 2004 gjorde Bolagsverket och Lantmäteriverket en framställan om att det skulle införas en lagstiftning om elektroniska företagsinteckningsbrev (dnr Ju2004/5321/L1).

Inom Justitiedepartementet har därefter upprättats promemorian Pantbrevssystemet och elektroniska företagsinteckningsbrev (Ds 2007:20). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena har gjorts inom Justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Ju2007/5972/L1).

I denna lagrådsremiss behandlar vi de frågor som har tagits upp i promemorian.

4 Bakgrund

4.1.1 Det nuvarande systemet för företagsinteckningar

Säkerhet för fordran kan upplåtas på olika sätt, bl.a. enligt reglerna om företagsinteckning. Enligt lagen (2003:528) om företagsinteckning kan företagsinteckning beviljas med visst belopp i all sökandens egendom. Som bevis för företagsinteckningen utfärdas en handling i pappersform, ett s.k. företagsinteckningsbrev.

Endast näringsidkare kan upplåta säkerhet på grund av företagsinteckning. Det sker genom att näringsidkaren som säkerhet för fordran överlämnar företagsinteckningsbrev beträffande sin egendom till borgenären. Borgenären måste därefter förvara företagsinteckningsbrevet.

Sedan fordran har betalats, återlämnas företagsinteckningsbrevet till näringsidkaren.

Företagsinteckningsbrev utfärdas av en för landet gemensam inskrivningsmyndighet, Bolagsverket.

Lagen om företagsinteckning innehåller bestämmelser om olika s.k. inteckningsåtgärder som kan vidtas efter det att en företagsinteckning har beviljats. Som exempel kan nämnas att ett företagsinteckningsbrev kan bytas ut mot två eller flera nya inteckningsbrev (utbyte) eller att flera företagsinteckningar kan föras samman till en inteckning (sammanföring). Åtgärderna förutsätter att företagsinteckningsbrevets innehavare medger åtgärden och att företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

I maj 2008 hade det beviljats drygt 949 000 företagsinteckningar till ett sammanlagt värde av mer än 618 miljarder kronor. Det stora flertalet av företagsinteckningsbrevna förvaras hos banker och andra kreditinstitut.

Omhändertagandet och förvaringen av företagsinteckningsbrevna uppfattas av många kreditinstitut och banker som besvärligt och kostsamt.

4.1.2 Lantmäteriverkets försöksverksamhet

Sedan år 1998 har Lantmäteriverket inom ramen för sin uppdragsverksamhet bedrivit en försöksverksamhet med elektronisk förvaring av företagsinteckningsbrev. Systemet bygger på avtal som Lantmäteriverket har slutit med cirka 50 kreditinstitut. De företag som deltar i verksamheten kan ge in företagsinteckningsbrev till Lantmäteriverket för förvaring. De företagsinteckningsbrev som ges in registreras i ett särskilt register, varefter de företag som deltar i verksamheten på elektronisk väg kan få information om och hantera sina företagsinteckningsbrev. Exempelvis kan ett företag ”flytta” ett företagsinteckningsbrev till ett annat företag som är anslutet till systemet. Av de utfärdade företagsinteckningarna ingår cirka 210 000 i Lantmäteriverkets försöksverksamhet.

4.1.3 Företagshypotek – en bättre säkerhet för lån till företag

Justitiedepartementet bereder för närvarande ett förslag till en reform av användandet av företagsinteckningar som creditsäkerhet. Syftet med reformen är att göra det lättare för företag att låna pengar. I huvudsak innebär förslaget en återgång till de regler som gällde fram till år 2004.

Säkerhetsrätten, dvs. företagshypoteket, ska enligt förslaget omfatta en näringsidkares lösa egendom i den mån egendomen tillhör näringsverksamheten. Företagshypoteket ska inte omfatta kassa- och bankmedel, finansiella instrument avsedda för allmän omsättning, egendom som kan intecknas på annat sätt samt egendom som varken kan utmätas eller ingå i en konkurs. Det föreslås också att företagshypoteket ska ge en särskild förmånsrätt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

5 Elektroniska företagsinteckningsbrev

5.1.1 En möjlighet att utfärda elektroniska företagsinteckningsbrev införs

Regeringens förslag: Företagsinteckningsbrev ska kunna utfärdas i såväl elektronisk som skriftlig form. Ett elektroniskt företagsinteckningsbrev ska utfärdas genom att en uppgift om företagsinteckningen registreras i ett särskilt register, *inteckningsbrevsregistret*. I inteckningsbrevsregistret ska också en uppgift om vem som har rätt att råda över registreringen, *inteckningsbrevshavaren*, registreras.

Inteckningsbrevsregistret byggs upp som ett särskilt register vid sidan av företagsinteckningsregistret.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 53–56).

Remissinstanserna: *Lantmäteriverket* och *Advokatsamfundet* har haft vissa invändningar mot terminologin. *Svenska Bankföreningen* har anfört att nya företagsinteckningsbrev enbart borde få utfärdas i elektronisk

form. Övriga remissinstanser har tillstyrkt eller inte framfört några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som har anförts ovan finns ett företagsinteckningsbrev som svarar mot varje företagsinteckning. Företagsinteckningsbrev utfärdas i dag endast i skriftlig form, dvs. pappersform. Vid upplåtelse av säkerhet överlämnas företagsinteckningsbrevet till borgenären. Sedan fordran har betalats, återlämnas företagsinteckningsbrevet (se avsnitt 4.1.1).

Såsom har konstaterats i promemorian medför systemet med skriftliga företagsinteckningsbrev kostnader och olägenheter. För kreditgivarnas del uppkommer kostnader för försändelser, kontroller och förvaring av företagsinteckningsbrev medan det hos Bolagsverket uppstår kostnader för utskrifter och expediering av företagsinteckningsbrev. Om ett företagsinteckningsbrev skulle förkomma, måste det dödas enligt ett särskilt förfarande inför allmän domstol, vilket är både tidsödande och kostnadskrävande.

Pantsättning av fast egendom kunde fram till år 1994 ske enbart genom att pappersbundna pantbrev överlämnades till borgenären. Sedan år 1994 har det emellertid varit möjligt att också utfärda elektroniska pantbrev, s.k. datapantbrev. Ett datapantbrev utfärdas genom att inteckningen registreras i det s.k. pantbrevsregistret. Detta register förs med hjälp av automatiserad behandling. I pantbrevsregistret kan också registreras uppgift om vem som har rätt att råda över en inteckning som är registrerad i registret (se avsnitt 7). Systemet med datapantbrev (nedan kallat pantbrevssystemet) har medfört att kreditinstitutens hantering av pantbrev har blivit enklare, säkrare och billigare och att handläggningstiden för kreditärenden har blivit kortare.

Den försöksverksamhet som Lantmäteriverket sedan år 1998 har bedrivit med elektronisk förvaring av företagsinteckningsbrev är uppbyggd på samma sätt som pantbrevssystemet men baserad på avtal mellan Lantmäteriverket och deltagarna. Ett stort antal kreditinstitut (cirka 50 stycken) deltar i verksamheten (se avsnitt 4.1.2).

I likhet med den bedömning som har gjorts i promemorian anser vi att en elektronisk hantering av företagsinteckningsbrev skulle leda till kostnadsbesparingar för berörda företag och myndigheter. Ett optimalt utnyttjande av ett elektroniskt system för hanteringen av företagsinteckningsbrev förutsätter dock att systemet författningsregleras. Det bör därför införas ett författningsreglerat system för elektronisk hantering av företagsinteckningsbrev.

Företagsinteckningsbrev och datapantbrev hanteras i dag av i stort sett samma krets av företag. Det finns ett värde i att reglerna för hanteringen av snarlika säkerheter utformas på ett enhetligt sätt. Pantbrevssystemet har fungerat mycket väl. Numera motsvaras de flesta inteckningar av datapantbrev. I princip alla större aktörer på området har anslutit sig till pantbrevsregistret (se avsnitt 7). I promemorian har bedömningen gjorts att pantbrevssystemet därför bör utgöra förebild för det system som nu bör införas på företagsinteckningsområdet. Vi delar denna bedömning. Det bör sålunda införas en möjlighet att utfärda elektroniska företagsinteckningsbrev.

Lantmäteriverket och *Advokatsamfundet* har anfört att den i promemorian föreslagna termen ”elektroniska företagsinteckningsbrev” är

otymplig. De har i stället förespråkat termerna ”e-företagsinteckningsbrev” respektive ”datainteckningsbrev”. Vi anser emellertid att termen ”datainteckningsbrev” inte på ett tillräckligt tydligt sätt klargör att det är frågan om just företagsinteckningsbrev. Termen ”e-företagsinteckningsbrev” är enligt vår mening inte heller att föredra framför den som har föreslagits i promemorian. Vi har mot den bakgrunden stannat för att förorda termen ”elektroniska företagsinteckningsbrev”.

Ett elektroniskt företagsinteckningsbrev bör utfärdas genom att företagsinteckningen registreras i ett register, i promemorian benämnt inteckningsbrevsregistret. I inteckningsbrevsregistret bör det, på motsvarande sätt som i pantbrevssystemet, vara möjligt att registrera uppgift om vem som har rätt att råda över en inteckning som har registrerats i registret. Den som registreras bör i det nya systemet benämnas inteckningsbrevshavare. En sådan inteckningsbrevshavare ska i rättsligt hänseende ha samma ställning som den som innehar ett företagsinteckningsbrev i traditionell skriftlig form.

Lantmäteriverket har anfört att sambandet mellan företagsinteckningsregistret och de nu föreslagna inteckningsbrevsregistret skulle bli klarare om det nya registret i stället kallades ”registret för företagsinteckningsbrev”. Vi instämmer i att det är viktigt att registret får ett namn som på ett tydligt sätt förmedlar vad registret innehåller. Detta krav uppfylls enligt vår bedömning av såväl det i promemorian som det av *Lantmäteriverket* föreslagna namnet.

Det ligger även ett värde i att det namn som används också kan komma att användas i dagligt tal. Vi tror att namnet ”registret för företagsinteckningsbrev” är alltför långt för att namnet ska komma att användas på detta sätt. Ur det perspektivet framstår enligt vår mening termen ”inteckningsbrevsregistret” som lämpligare. Vi förslår därför att den termen används.

De företagsinteckningar som registreras på detta sätt måste givetvis, i likhet med andra företagsinteckningar, finnas i företagsinteckningsregistret. Med två separata register uppkommer oundvikligen viss dubbelregistrering. Vid handläggning av vissa inskrivningsärenden måste inskrivningsmyndigheten dessutom ha möjlighet att ta del av uppgifter i inteckningsbrevsregistret om inteckningsbrevshavare (se avsnitt 5.1.6). Det kan därför ifrågasättas om inteckningsbrevsregistret bör ingå som en del i företagsinteckningsregistret.

De båda registren kommer emellertid att ha olika ändamål. Företagsinteckningsregistret har till ändamål att tillhandahålla uppgifter för bl.a. förvärv och avyttring av egendom i vilken inteckning har skett, kreditgivning, försäkringsgivning och annan allmän eller enskild verksamhet där den information som ingår i företagsinteckningsregistret utgör underlag för prövningar eller beslut (se 3 § förordningen om företagsinteckning). Inteckningsbrevsregistret kommer att ha ett mycket begränsat ändamål, nämligen att användas för registrering av företagsinteckningar och företagsinteckningsbrev, att tillhandahålla uppgifter som krävs för registreringsbeslut samt att tjäna som underlag för under rättelser till inteckningsbrevshavare (se avsnitt 5.1.10). En annan skillnad är att företagsinteckningsregistret är offentligt medan vissa uppgifter i inteckningsbrevsregistret bör omfattas av sekretess (se avsnitt 5.1.8). Mot denna bakgrund anser vi att övervägande skäl talar för att inteck-

ningsbrevsregistret bör vara ett särskilt register vid sidan av företagsinteckningsregistret (jfr prop. 1993/94:197 s. 19–21 och prop. 1999/2000:39 s. 89 och 90).

Pantbrev kan i dag utfärdas i skriftlig form. *Svenska Bankföreningen* har ansett att nya företagsinteckningsbrev enbart borde få utfärdas i elektronisk form för att på det sättet påskynda en övergång till ett helt elektroniskt system.

I avsnitt 7 behandlas ett förslag från Lantmäteriverket om att avskaffa systemet med skriftliga pantbrev. Syftet med förslaget är att effektivisera hanteringen av pantbrev. I det avsnittet görs bedömningen att Lantmäteriverkets förslag är förenat med nackdelar som inte uppväger dess fördelar och att förslaget därför inte bör genomföras.

Ett avskaffande av systemet med skriftliga företagsinteckningsbrev kan antas leda till i huvudsak samma nackdelar som förslaget om att avskaffa systemet med skriftliga pantbrev bedöms leda till. Det finns enligt vår bedömning alltjämt ett behov av skriftliga företagsinteckningsbrev. De problem som är förknippade med urfasningen av skriftliga företagsinteckningsbrev (t.ex. risk för rättsförluster för enskilda) överväger de fördelar som ett helt elektroniskt system skulle innebära. Vi anser därför att möjligheten att utfärda pappersbundna företagsinteckningsbrev för närvarande bör vara kvar.

5.1.2 Registerförande myndighet

Regeringens förslag: Bolagsverket ska föra inteckningsbrevsregistret.
--

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 56–58).

Remissinstanserna: Det stora flertalet remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det. *Bolagsverket* har instämt i promemorians bedömning att verket bör handha inteckningsbrevsregistret men har anfört att det bör överlämnas till verket självt att besluta hur verksamheten bör organiseras.

Skälen för regeringens förslag: Ett system med elektroniska företagsinteckningsbrev förutsätter inte några ändringar i nuvarande bestämmelser om förandet av företagsinteckningsregistret. Ärenden om företagsinteckning bör således även i fortsättningen handläggas av en för landet gemensam inskrivningsmyndighet. Bolagsverket bör vara inskrivningsmyndighet.

Vilken myndighet bör då ansvara för inteckningsbrevsregistret?

Frågan har diskuterats i promemorian där det konstateras att Lantmäteriverket i dag ansvarar för pantbrevsregistret och att pantbrevsregistret har samma syfte som det föreslagna inteckningsbrevsregistret, nämligen att förenkla hanteringen av bevis som svarar mot inskrivningar i olika slag av egendom. Registren kan dessutom antas få samma krets av användare. Om Lantmäteriverket skulle ansvara för inteckningsbrevsregistret, kommer det därför att kunna ske en viss samordning mellan registren. Det kommer dock att krävas att det sänds ett stort antal underrättelser om företagsinteckningar mellan inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning – dvs. Bolagsverket – och Lantmäteriverket.

Ett annat alternativ är att Bolagsverket – antingen inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning eller någon annan verksamhetsgren inom verket – för inteckningsbrevsregistret.

Ett skäl som enligt vad som har anförts i promemorian talar för att Bolagsverket bör föra inteckningsbrevsregistret är att samtliga ärenden som gäller företagsinteckning då kommer att handläggas inom Bolagsverkets sfär. Det skulle leda till att det kan ske en viss samordning mellan företagsinteckningsregistret och inteckningsbrevsregistret och att det inte behöver sändas några underrättelser om företagsinteckningar mellan Bolagsverket och Lantmäteriverket. Enligt den bedömning som har gjorts i promemorian torde en sådan lösning innebära en förenkling även för kreditinstituten och övriga användare, eftersom samtliga ärenden som gäller företagsinteckning då handläggs vid en och samma myndighet.

Vid en samlad bedömning anser vi, i likhet med såväl Bolagsverket som Lantmäteriverket, att övervägande skäl talar för att Bolagsverket bör föra inteckningsbrevsregistret. Med hänsyn till de skillnader som finns när det gäller handläggningen av ärenden om inskrivning av företagsinteckning, å ena sidan, och ärenden om registrering i inteckningsbrevsregistret, å den andra sidan, anser vi att det är lämpligast att inteckningsbrevsregistret förs inom en annan verksamhetsgren hos verket än den som ansvarar för företagsinteckningsregistret. Vid den bedömningen har vi också beaktat att en sådan ordning är bättre ägnad att säkerställa att den sekretess som bör gälla i fråga om uppgifter i inteckningsbrevsregistret kan upprätthållas (se vidare avsnitt 5.1.8).

5.1.3 Kretsen av inteckningsbrevshavare

Regeringens förslag: Endast den som har fått tillstånd till det ska få registreras som inteckningsbrevshavare.

Om en företagsinteckning som har registrerats i inteckningsbrevsregistret saknar uppgift om inteckningsbrevshavare, ska den vars egendom har intecknats anses som inteckningsbrevshavare.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 58–59).

Remissinstanserna: *Lantmäteriverket* och *Bolagsverket* har ansett att kraven på tillstånd bör sättas lägre eller tas bort. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Det främsta syftet med inteckningsbrevsregistret är att åstadkomma en rationellare hantering av företagsinteckningsbrev (se avsnitt 5.1.1). För att detta syfte ska uppnås är det, såsom det har anförts i promemorian, angeläget att de som registreras i registret som inteckningsbrevshavare, dvs. de som råder över företagsinteckningarna, uppfyller vissa kriterier. Bland annat bör de ha förutsättningar att kunna kommunicera med inteckningsbrevsregistret elektroniskt. De bör även uppfylla vissa krav när det gäller möjligheterna att under säkra former erlagga betalning av avgifter.

I lagen om pantbrevsregister finns bestämmelser om att endast de som har beviljats tillstånd av Lantmäteriverket får registreras som pantbrevs-

havare. Vid tillståndsprövningen ska verket särskilt beakta att sökanden har tillgång till den tekniska utrustning och tekniska sakkunskap som fordras för pantbrevssystemets funktion, att det finns tillfredsställande former för betalning av stämpelskatt, expeditionsavgifter och registreringsavgifter och att sökanden även i övrigt uppfyller de krav på lämplighet som bör ställas med hänsyn till pantbrevssystemets uppbyggnad och funktion (se 14 § lagen om pantbrevsregister, se även avsnitt 7). Om en tillståndshavare inte längre uppfyller kraven, ska Lantmäteriverket återkalla dennes tillstånd och avregistrera de inteckningar för vilka tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare samt utfärda skriftliga pantbrev i stället (se 15 § lagen om pantbrevsregistret).

Lantmäteriverket och *Bolagsverket* har anfört att förutsättningarna i dag är andra än de var då kravet på tillstånd infördes för datapantbrev, eftersom den tekniska utvecklingen har gjort behovet av särskild teknisk kompetens och utrustning mindre. Verken menar därför att kraven på tillstånd bör sättas lägre eller tas bort.

Det är naturligtvis riktigt att antalet datorer i privata hem och tillgången till Internetuppkopplingar har ökat avsevärt sedan bestämmelserna om datapantbrev infördes. Den ökade användningen av datorer hos privatpersoner har emellertid även fört med sig ett ökat behov av säkra och skyddade uppkopplingar. Eftersom det är av stor vikt att hela systemet med inteckningsbrevsregister uppfyller de krav på säkerhet som måste ställas, finns det enligt vår bedömning alltså anledning att ställa krav på användarnas tekniska utrustning och kompetens. Behovet av att säkerställa betalning av t.ex. avgifter kvarstår också alltså. Det är därför enligt vår mening alltså befogat att kräva tillstånd för att få registreras i inteckningsbrevsregistret som inteckningsbrevshavare. Vi föreslår att bestämmelser av motsvarande innebörd som de som gäller i fråga om datapantbrev tas in i den nya lagen om inteckningsbrevsregister.

Det bör, i likhet med vad som gäller i fråga om datapantbrev, överlåtas åt *Bolagsverket* att pröva om förutsättningarna för att medge tillstånd är uppfyllda. Om tillståndshavaren inte längre uppfyller kraven, bör *Bolagsverket* återkalla tillståndet och avregistrera de företagsinteckningar för vilka den f.d. tillståndshavaren är registrerad som inteckningsbrevshavare (se även i avsnitt 5.1.4).

I syfte att effektivisera hanteringen av obelånade pantbrev infördes år 2003 en möjlighet att ha inteckningar registrerade i pantbrevsregistret utan någon anknytande uppgift om pantbrevshavare (se prop. 2002/03:57). Härigenom undviks bl.a. att en inteckning alltid måste avregistreras ur pantbrevsregistret, om det lån för vilket datapantbrevet har utgjort säkerhet har betalats. Om uppgift om pantbrevshavare saknas, ska den som har beviljats lagfart för fastigheten anses som pantbrevshavare (se 4 § andra stycket lagen om pantbrevsregister). Vederbörande registreras alltså inte i pantbrevsregistret. Vi anser att motsvarande ordning bör gälla för inteckningsbrevsregistret. Det bör alltså vara möjligt att ha företagsinteckningar registrerade i registret utan någon anknytande uppgift om inteckningsbrevshavare. Om uppgift om inteckningsbrevshavare saknas, bör den vars egendom har intecknats anses som inteckningsbrevshavare.

5.1.4 Registreringsåtgärder

Regeringens förslag: Om ingivaren av en ansökan om företagsinteckning begär det, ska ett elektroniskt företagsinteckningsbrev utfärdas redan i samband med att ansökan om inteckning beviljas. Om det begärs, ska det samtidigt registreras uppgift om inteckningsbrevshavare.

Om ett skriftligt företagsinteckningsbrev har utfärdats, ska detta på innehavarens begäran bytas ut mot ett elektroniskt företagsinteckningsbrev. I så fall ska det skriftliga företagsinteckningsbrevet makuleras. Om det begärs, ska samtidigt uppgift om inteckningsbrevshavare registreras.

Om ett elektroniskt företagsinteckningsbrev saknar anknytande uppgift om inteckningsbrevshavare, ska den som ska anses som inteckningsbrevshavare kunna begära att en uppgift om inteckningsbrevshavare registreras.

På begäran av den som har registrerats som inteckningsbrevshavare, ska uppgiften om inteckningsbrevshavare tas bort ur inteckningsbrevsregistret. Om inteckningsbrevshavaren begär det, ska även en ny inteckningsbrevshavare registreras.

Om den som har registrerats som inteckningsbrevshavare eller som ska anses som inteckningsbrevshavare begär det, ska det elektroniska företagsinteckningsbrevet omvandlas till ett skriftligt företagsinteckningsbrev. I samband med att så sker ska företagsinteckningen avregistreras ur inteckningsbrevsregistret.

Kronofogdemyndigheten ska – i syfte att säkerställa en utmätning eller en kvarstad – kunna begära att Bolagsverket beslutar att en företagsinteckning inte får avregistreras eller att en ny inteckningsbrevshavare inte får registreras.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 60–65).

Remissinstanserna: *Bolagsverket* har ansett att det bör säkerställas att en anteckning om innehavare i företagsinteckningsregistret inte skiljer sig från en uppgift om registrerad inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Registrering av nya företagsinteckningar

Som det har konstaterats i promemorian bör systemet vara utformat på ett sådant sätt att en inteckning redan från början kan komma till uttryck i en registrering i inteckningsbrevsregistret. Med denna utgångspunkt förslår vi följande.

I en ansökan om företagsinteckning ska det anges om det ska utfärdas ett skriftligt företagsinteckningsbrev eller ett elektroniskt företagsinteckningsbrev. Om sökanden begär att det ska utfärdas ett elektroniskt företagsinteckningsbrev och det inte finns några hinder mot att bifalla ansökan, beviljar inskrivningsmyndigheten företagsinteckning. Beslutet

ska registreras i företagsinteckningsregistret på vanligt sätt. Dock ska det inte utfärdas något skriftligt inteckningsbrev. I stället ska uppgift om företagsinteckningen omedelbart föras in i inteckningsbrevsregistret. Genom denna åtgärd har ett elektroniskt företagsinteckningsbrev utfärdats.

Registreringen i företagsinteckningsregistret respektive inteckningsbrevsregistret ska kunna ske i omedelbar anslutning till varandra. En skriftlig bekräftelse på att inteckningen har registrerats i inteckningsbrevsregistret ska – på samma sätt som i pantbrevsregistret – skickas till sökanden (jfr 3 a § förordningen om pantbrevsregister).

Den som begär att det ska utfärdas ett elektroniskt företagsinteckningsbrev har i regel ett intresse av att någon annan än han eller hon själv ska registreras i inteckningsbrevsregistret som inteckningsbrevshavare. Det kan diskuteras om en sådan registrering bör föregås av att den avsedde inteckningsbrevshavaren lämnar sitt samtycke till registreringen. Detta kan synas befogat eftersom inteckningsbrevshavaren kommer att belastas av samma skyldigheter som åvilar en innehavare av ett skriftligt företagsinteckningsbrev, bl.a. skyldighet att ta emot denuntiationer om pantsättning. Att uppställa krav på sådant samtycke skulle emellertid tynga handläggningen av registreringsärendet. I likhet med den bedömning som har gjorts i promemorian anser vi därför att det får anses lämpligare med en ordning där den registrerade inteckningsbrevshavaren aviseras i efterhand om registreringen. En inteckningsbrevshavare som anser att registreringen är felaktig har då möjlighet att begära att uppgiften om inteckningsbrevshavare ändras (jfr prop. 1993/94:197 s. 26).

Som tidigare har konstaterats bör företagsinteckningar kunna vara registrerade i inteckningsbrevsregistret utan att vara förenade med någon uppgift om inteckningsbrevshavare (se avsnitt 5.1.3). Det bör därför vara möjligt att vid ansökan om företagsinteckning begära att det ska utfärdas ett elektroniskt företagsinteckningsbrev utan att registreringen i inteckningsbrevsregistret förenas med uppgift om inteckningsbrevshavaren. Vi föreslår att bestämmelserna ges den innebörden.

Enligt 4 kap. 19 § lagen om företagshypotek kan det i företagsinteckningsregistret införas en anteckning om innehavare. Denna anteckning är, till skillnad från en uppgift om inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret, inte förknippad med rättsverkningar. Det kan tänkas att en sådan frivillig uppgift – medvetet eller på grund av förbiseende – inte uppdateras när inteckningsbrevet överläts till en ny inteckningsbrevshavare. *Bolagsverket* har ansett att det kan uppstå förvirring om det på ett sådant sätt förekommer olika namn som anteckning i företagsinteckningsregistret respektive som registrerad inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret.

Vi gör dock bedömningen att risken för missförstånd är liten. Det är endast den registrerade inteckningsbrevshavaren som har någon rättslig betydelse. De missförstånd som skulle kunna uppstå kan undanröjas genom den möjlighet som vi föreslår för inteckningsbrevshavare att begära att en anteckning om innehavare tas bort från företagsinteckningsregistret (se förslaget till ändring av 4 kap. 19 § lagen om företagshypotek). Vi föreslår därför inte några ytterligare ändringar av 4 kap. 19 §.

Registrering av tidigare beviljade företagsinteckningar

För att reformen ska bli effektiv måste det också finnas en möjlighet att registrera beviljade företagsinteckningar, för vilka det redan har utfärdats ett skriftligt företagsinteckningsbrev, i inteckningsbrevsregistret. I annat fall kommer banker och andra kreditinstitut under lång tid att vara tvungna att förvara stora mängder skriftliga företagsinteckningsbrev. Vi föreslår därför att det införs en möjlighet att registrera en företagsinteckning i inteckningsbrevsregistret inte enbart i anslutning till beviljandet av företagsinteckningen utan även i ett senare skede. Det blir då frågan om att omvandla ett skriftligt företagsinteckningsbrev till ett elektroniskt företagsinteckningsbrev. En sådan omvandling bör – på samma sätt som i pantbrevssystemet – benämnas konvertering.

En begäran om konvertering bör kunna göras endast av den som innehar företagsinteckningsbrevet. Vi föreslår att bestämmelserna utformas på det sättet. Vidare föreslår vi att det skriftliga företagsinteckningsbrevet ska ges in till Bolagsverket, som ska kontrollera att det stämmer överens med företagsinteckningsregistret. Det motsvarar i princip den ordning som gäller i fråga om datapantbrev.

I samband med en konvertering av ett skriftligt pantbrev till ett datapantbrev kan den som innehar pantbrevet begära att få bli registrerad som pantbrevshavare. Han eller hon kan också begära att någon annan ska registreras som pantbrevshavare eller att inteckningen ska registreras i pantbrevsregistret utan någon anknytande uppgift om pantbrevshavare (se 6 § lagen om pantbrevsregister). Detsamma bör lämpligen gälla vid konvertering av skriftliga företagsinteckningsbrev till elektroniska företagsinteckningsbrev.

För att skydda såväl den intecknade egendomens ägare som dennes borgenärer är det nödvändigt att bygga upp ett system som säkerställer att det inte samtidigt finns ett skriftligt företagsinteckningsbrev och ett elektroniskt företagsinteckningsbrev. I pantbrevssystemet säkerställs detta genom en bestämmelse om att det skriftliga pantbrevet ska förstöras i samband med konverteringen (se 6 § andra stycket lagen om pantbrevsregistret). Vi föreslår att detsamma ska gälla vid konvertering av skriftliga företagsinteckningsbrev.

Systemet med företagsinteckningar har genomgått ett flertal förändringar under årens lopp. Före ikraftträdandet av lagen (1984:649) om företagshypotek utfärdades inte särskilda företagsinteckningsbrev för inteckningar. En näringsidkare som ville upplåta säkerhet i form av en företagsinteckning tecknade i stället ett skriftligt medgivande till inteckning på den handling som utgjorde grunden för fordringen, dvs. på skuldebrevet. En ansökan om företagsinteckning gjordes därefter hos inskrivningsmyndigheten, varvid näringsidkarens inteckningsmedgivande återopades. Inskrivningsmyndigheten tecknade bevis om meddelad företagsinteckning på fordringshandlingen (se 28 § lagen [1966:454] om företagsinteckning, som upphört att gälla vid utgången av 1985). En sådan handling kan fortfarande användas för upplåtelse av säkerhet. Vi föreslår därför att det införs en möjlighet att konvertera även sådana företagsinteckningar till elektroniska företagsinteckningsbrev.

En särskild fråga i sammanhanget är om handlingar av detta slag bör förstöras i samband med konvertering. Det kan då till en början konsta-

teras att skuldebrevsegenskap hos en fordringshandling på vilken det har tecknats ett medgivande till inteckning även i fortsättningen kan vara värdefull för borgenären. Äldre handlingar kan dessutom någon gång ha ett kulturellt eller historiskt värde. Dessa omständigheter talar mot att handlingarna förstörs vid en konvertering.

Det kan vidare konstateras att vid dödande av en inteckning som nu avses förstörs inte fordringshandlingen på vilken inteckningsmedgivandet har tecknats. I stället återsänds den med anteckning om att den inte längre medför någon rätt i den intecknade verksamheten (se punkten 4 i övergångsbestämmelserna till förordningen [2003:552] om företagsinteckning). Vi anser att motsvarande bör gälla vid konvertering. Det bör sålunda införas en bestämmelse av innebörd att en fordringshandling av detta slag och som ges in för konvertering inte behöver förstöras utan kan förses med en påskrift om att den inte längre medför någon rätt till den intecknade egendomen.

Registrering av inteckningsbrevshavare

Vid registrering av en företagsinteckning i inteckningsbrevsregistret bör det, som ovan har nämnts, inte finnas något krav på att registreringen förses med uppgift om inteckningsbrevshavare. Om uppgift om inteckningsbrevshavare saknas, bör den vars egendom intecknats anses vara inteckningsbrevshavare (se avsnitt 5.1.3). Om denne i ett senare skede önskar använda det elektroniska företagsinteckningsbrevet som säkerhet för en fordran, bör det – på motsvarande sätt som i pantbrevssystemet – finnas en möjlighet att registrera en borgenär som inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret. Den vars egendom har intecknats bör därför kunna begära att det registreras en inteckningsbrevshavare. Något samtycke bör inte heller i detta fall behöva inhämtas av den nye inteckningsbrevshavaren. Denne bör i stället underrättas om åtgärden i efterhand. Vi föreslår att bestämmelserna ges denna innebörd. Också detta överensstämmer med vad som gäller i pantbrevssystemet (jfr 6 § förordningen om pantbrevsregister).

Avregistrering av inteckningsbrevshavare

Om ett företagsinteckningsbrev har överlämnats till en kreditgivare som säkerhet för en fordran och fordran sedermera regleras, återlämnar borgenären företagsinteckningsbrevet till den vars egendom är intecknad. En motsvarande möjlighet att återlämna säkerheten bör enligt vår mening finnas för elektroniska företagsinteckningsbrev. Det bör därför finnas en möjlighet att avregistrera en inteckningsbrevshavare. Begäran om sådan avregistrering bör endast kunna göras av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare. Detta överensstämmer med vad som gäller i pantbrevssystemet (jfr 7 a § lagen om pantbrevsregister).

Byte av inteckningsbrevshavare

En i praktiken vanligt förekommande situation är att en innehavare av ett skriftligt företagsinteckningsbrev överlämnar inteckningsbrevet till en

annan borgenär. Detta kan ske t.ex. i samband med omläggning av lån eller vid överlåtelse av den fordran för vilken inteckningsbrevet utgör säkerhet. Det måste även för de elektroniska företagsinteckningarna införas en möjlighet att ”byta” inteckningsbrevshavare. För att möjliggöra detta bör den som har registrerats som inteckningsbrevshavare kunna begära att uppgiften om inteckningsbrevshavare tas bort och att det i samband med denna åtgärd förs in en ny uppgift om inteckningsbrevshavare. Detta överensstämmer med vad som gäller i pantbrevssystemet (jfr 7 a § lagen om pantbrevsregister). Enligt vår mening bör det därtill inte krävas att samtycke inhämtas från den nye inteckningsbrevshavaren. Denne bör i stället underrättas om åtgärden i efterhand.

Avregistrering av företagsinteckning

Det kan ibland uppkomma ett behov av att byta registreringen i inteckningsbrevsregistret mot ett skriftligt inteckningsbrev. Så kan t.ex. vara fallet då innehavaren av den intecknade egendomen efter fullgjord betalning av fordran vill ha tillbaka säkerheten men inte vill ha företagsinteckningen registrerad i inteckningsbrevsregistret. En annan sådan situation kan vara om företagsinteckningsbrevet belånas hos någon som saknar tillstånd att vara registrerad som innehavare av företagsinteckningsbrevet (se avsnitt 5.1.3). Vi föreslår därför att det införs en möjlighet att begära att ett elektroniskt företagsinteckningsbrev omvandlas till ett skriftligt företagsinteckningsbrev. En ansökan om det bör göras av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som ska anses som inteckningsbrevshavare.

Kvarstad och utmätning

I utsökningsbalken finns bestämmelser om att Kronofogdemyndigheten vid en utmätning eller en kvarstad ska vidta åtgärder för att säkerställa utmätningen respektive kvarstaden (se 6 kap. 5 § och 16 kap. 13 § jämförd med 6 kap. 5 § utsökningsbalken). Bestämmelserna innebär att om utmätning eller kvarstad avser egendom som omfattas av en företagsinteckning får företagsinteckningsbrevet tas i förvar. Sedan handlingen har tagits i förvar får den inte pantförskrivas utan Kronofogdemyndighetens tillstånd. Bestämmelserna kan emellertid inte tillämpas om företagsinteckningen endast kommer till uttryck i ett elektroniskt företagsinteckningsbrev, dvs. en registrering i inteckningsbrevsregistret. Ett motsvarande säkerställande av utmätning eller kvarstadsbeslut som gäller ett elektroniskt företagsinteckningsbrev kan emellertid åstadkommas genom att Kronofogdemyndigheten ges möjlighet att initiera ett hinder mot att inteckningen avregistreras eller registreras på någon ny inteckningsbrevshavare. Det bör därför införas en bestämmelse om att Bolagsverket på Kronofogdemyndighetens begäran ska besluta att en företagsinteckning inte får avregistreras eller att en ny inteckningsbrevshavare registreras.

Ett sådant beslut bör gälla tills vidare och inte kunna hävas annat än om Kronofogdemyndigheten eller, efter överklagande av Kronofogde-

myndighetens beslut, domstolen har beslutat att det inte längre finns skäl för åtgärden.

5.1.5 Upplåtelse av säkerhet

Regeringens förslag: Ett elektroniskt företagsinteckningsbrev ska anses ha överlämnats till borgenären, när denne eller någon som företräder denne har antecknats som inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 66–67).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte haft några invändningar mot det. *Advokatsamfundet* har dock ansett att det vore lämpligare om sakrättsligt skydd uppkom då meddelande om inteckningsbrevshavare kommit den registerförande myndigheten till handa.

Skälen för regeringens förslag: I 1 kap. 3 § lagen om företagshypotek regleras hur säkerhet på grund av företagsinteckning upplåts. Paragrafen följer att en näringsidkare upplåter säkerhet för en fordran genom att överlämna ett företagsinteckningsbrev beträffande sin egendom till borgenären. De obligationsrättsliga momenten är således att det föreligger ett fordringsförhållande mellan näringsidkaren och borgenären och att det finns ett avtal om upplåtelse av säkerhet. Det sakrättsliga momentet består i överlämnandet av företagsinteckningsbrevet. Företagsinteckningsbrevet måste överlämnas till borgenären och bli kvar i dennes besittning. Förmånsrätt kan också uppkomma genom att tredje man som innehar företagsinteckningsbrevet underrättas om säkerhetsupplåtelsen (se prop. 2002/03:49 s. 116).

Något egentligt ”överlämnande” av ett elektroniskt företagsinteckningsbrev kan inte ske. Det sakrättsliga momentet blir därför mera svårbedömt om det inrättas ett elektroniskt system för företagsinteckningsbrev.

Motsvarande fråga diskuterades inför införandet av pantbrevssystemet (se prop. 1993/94:197 s. 30–31). Det ansågs då att det var vanskligt att dra några slutsatser om hur domstolarna skulle bedöma frågor om vad som skulle anses som ett överlämnande av en elektronisk handling. Att frågan lämnades oreglerad ansågs leda till en oacceptabel osäkerhet om rättsläget. Slutsatsen var därför att den dåvarande lagstiftningen borde kompletteras med en bestämmelse om att datapantbrev ska anses ha överlämnats till borgenären, när denne eller någon som företräder denne har registrerats som pantbrevshavare i pantbrevsregistret (se 6 kap. 2 § jordabalken).

I promemorian har motsvarande bedömning gjorts i fråga om elektroniska företagsinteckningsbrev.

Advokatsamfundet har anfört att en ordning som innebär att sakrättsligt skydd uppkommer först i samband med registrering innebär att skyddet kan komma att försenas för det fall att registret drabbas tekniska problem. *Advokatsamfundet* har därför förordat att sakrättsligt skydd i

stället uppstår redan då registreringsmyndigheten underrättas om inteckningsbrevshavare.

Vi delar inte de farhågor som Advokatsamfundet har gett uttryck för. Det motsvarande systemet för datapantbrev har inte i nämnvärd omfattning drabbats av försenade registreringar till följd av tekniska problem. Det saknas anledning att tro att problemen skulle bli större för inteckningsbrevsregistret. Vi anser att övervägande skäl talar för att det i lagen om företagsinteckning bör införas en bestämmelse av innebörd att ett elektroniskt företagsinteckningsbrev ska anses överlämnat till borgenären i den mening som avses här, när han eller hon eller någon som företräder honom eller henne har registrerats som inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret.

5.1.6 Uppvisande av företagsinteckningsbrev i samband med inteckningsåtgärder

Regeringens förslag: Kravet på att företagsinteckningsbrev ska ges in i ärenden om inteckningsåtgärder ska inte omfatta elektroniska företagsinteckningsbrev. Syftena med kravet på ingivande av företagsinteckningsbrev ska i stället tillgodoses genom bestämmelser som gör det möjligt att i inteckningsbrevsregistret registrera en spärr mot avregistrering av företagsinteckningen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 67–69).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte framfört några inläggningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 4 kap. 14–17 §§ lagen om företagshypotek behandlas olika s.k. inteckningsåtgärder, dvs. åtgärder som förändrar inteckningarnas struktur eller företrädesrätt. Det finns fyra olika slag av inteckningsåtgärder, nämligen utbyte, sammanföring, nedsättning och dödning.

En ansökan om en inteckningsåtgärd kan göras endast av den vars egendom har intecknats. Åtgärderna kräver medgivande av den som innehar det företagsinteckningsbrev som hör till inteckningen. Det fordras också att företagsinteckningsbrevet ges in till inskrivningsmyndigheten (se 4 kap. 18 § lagen om företagshypotek). Inskrivningsmyndighetens beslut utmynnar i att ett nytt företagsinteckningsbrev utfärdas samtidigt som det gamla företagsinteckningsbrevet makuleras. Om inskrivningsmyndighetens beslut innebär att företagsinteckningen dödas, utfärdas dock inte något nytt företagsinteckningsbrev.

Skälen till att företagsinteckningsbrevet ska ges in är *dels* att säkerställa att den uppgivne innehavaren innehar företagsinteckningsbrevet, *dels* att möjliggöra makulering av företagsinteckningsbrevet efter det att inteckningsåtgärden har beslutats.

Ett elektroniskt företagsinteckningsbrev kan inte i bokstavig mening ges in till inskrivningsmyndigheten. Att kräva att ett elektroniskt företagsinteckningsbrev ska omvandlas till ett skriftligt företagsinteckningsbrev som sedan ska ges in för makulering framstår inte som en rationell ordning.

En mera ändamålsenlig ordning som säkerställer det förstnämnda syftet med ingivandet av företagsinteckningsbrevet – identifieringen av innehavaren av företagsinteckningsbrevet – är att inskrivningsmyndigheten i inteckningsåtgärdsärendet inhämtar uppgift om inteckningsbrevshavare från inteckningsbrevsregistret och att inteckningsbrevshavarens skriftliga samtycke till åtgärden visas upp i ärendet. Vi föreslår därför att bestämmelsen ges den innebörden.

Även det andra syftet med ingivandet av företagsinteckningsbrevet – säkerställandet av makuleringen – måste enligt vår mening tillgodoses i ett ärende som har anknytning till ett elektroniskt företagsinteckningsbrev.

Här finns dock ett särskilt problem som hänger samman med att inskrivningsmyndigheten tillämpar system med inskrivningsdag vid handläggning av inskrivningsärenden. Systemet innebär att det normalt förflyter viss tid mellan inskrivningsdagens slut och den tidpunkt då de ärenden som hör till inskrivningsdagen faktiskt har avgjorts. Vid dödning kommer inteckningen att finnas kvar i inteckningsbrevsregistret fram till dess att beslutet i dödningens ärendet har förts in i företagsinteckningsregistret. Under mellantiden skulle inteckningsbrevshavaren kunna begära att det skrivs ut ett skriftligt företagsinteckningsbrev. Denna möjlighet skulle kunna missbrukas.

Motsvarande problem uppmärksammades vid införandet av pantbrevssystemet. Den lösning som då valdes innebär att undantag från kravet på att pantbrev ska ges in endast får göras om det vid tiden för inskrivningsmyndighetens beslut har registrerats en ”spärr” mot avregistrering i pantbrevsregistret (se prop. 1993/94/197 s. 32–33). En sådan spärr hindrar att datapantbrevet byts ut mot ett skriftligt pantbrev.

Vi delar den bedömning som har gjorts i promemorian att samma lösning bör väljas för inteckningsbrevsregistret. En begäran om utbyte, sammanföring, nedsättning eller dödning bör således bara få bifallas om det i inteckningsbrevsregistret har registrerats ett beslut om hinder mot avregistrering av företagsinteckningen.

Beslutet om hinder mot avregistrering bör gälla till dess ärendet angående inskrivningsåtgärd har avslutats. När inskrivningsmyndighetens beslut har registrerats i företagsinteckningsregistret, bör hindret hävas automatiskt, eftersom detta då inte längre fyller någon funktion. Det kan emellertid förekomma att en inteckningsåtgärd av någon anledning inte kommer till stånd. Det bör därför även införas en möjlighet för inteckningsbrevshavaren att begära att beslutet hävs.

Ett särskilt problem kan uppkomma i samband med inteckningsåtgärden sammanföring, om de berörda inteckningarna är införda i inteckningsbrevsregistret med olika inteckningsbrevshavare. Den frågan behandlas i författningskommentaren till 4 kap. 15 § lagen om företagshypotek.

5.1.7 Rättelse, omprövning och överklagande

Regeringens förslag: En uppgift i inteckningsbrevsregistret ska rättas, om uppgiften innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av att Bolagsverket eller någon annan har gjort sig skyldig till skrivfel,

räknefel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel.

Förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser om omprövning ska tillämpas.

Bolagsverkets beslut ska kunna överklagas till länsrätten.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 69–72).

Remissinstanserna: *Bolagsverket* har anfört att det finns risk för att överklaganden rörande samma sak i viss utsträckning kan komma att prövas av både länsrätt och tingsrätt. Övriga remissinstanser har inte framfört några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

Bolagsverkets handläggning av registreringsärenden faller in under förvaltningslagens (1986:223) tillämpningsområde. I förvaltningslagen finns bestämmelser om bl.a. rättelse, omprövning och överklagande. De kommer att vara tillämpliga om det inte i lag eller förordning införs avvikande bestämmelser.

Rättelse

Enligt förvaltningslagen får ett beslut, som innehåller en *uppenbar oriktighet* till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende, rättas av den myndighet som har meddelat beslutet. Om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild och det inte är obehövt, får rättelse inte ske innan parten har getts tillfälle att yttra sig i frågan (se 26 § förvaltningslagen).

Det finns även i personuppgiftslagen (1998:204) en bestämmelse om rättelse. Enligt den är den personuppgiftsansvarige skyldig att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med personuppgiftslagen eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen (se 28 § personuppgiftslagen). Det uppställs alltså inte något krav på att uppgiften ska vara uppenbart oriktig. Rättelse ska ske även om felet inte beror på skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

Rätten till rättelse enligt personuppgiftslagen gäller om det inte i lag eller förordning har meddelats föreskrifter som avviker från personuppgiftslagen (se 2 § personuppgiftslagen). Eventuella undantag från personuppgiftslagen måste vara förenliga med dataskyddsdirektivet¹.

Inför införandet av pantbrevssystemet – som ägde rum innan dataskyddsdirektivet hade antagits – diskuterades huruvida förvaltningslagens bestämmelse om rättelse skulle gälla för pantbrevsregistret.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31, Celex. 31995L0046).

Regeringen framhöll att en registrering i pantbrevsregistret får viktiga rättsverkningar. Bland annat kommer registreringen i många fall att vara avgörande för om en borgenär har panträtt i den in-tecknade egendomen. Regeringen ansåg att av hänsyn till pantbrevshavarens rättssäkerhet borde uppgifter som inte var uppenbart felaktiga få ändras enbart efter en mera ingående rättslig prövning. Det infördes därför en bestämmelse om att en uppgift i pantbrevsregistret får rättas endast om uppgiften innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av att verket eller någon annan har gjort sig skyldig till skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Det infördes också en bestämmelse om att den vars rätt berörs ska ges tillfälle att yttra sig (se 12 § lagen om pantbrevsregister och prop. 1993/94:197 s. 36 och 37).

En registrering i in-teckningsbrevsregistret får i princip samma rättsverkningar som en registrering i pantbrevsregistret. Även för in-teckningsbrevsregistret bör därför enligt vår mening gälla att en uppgift får rättas endast om den innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av att Bolagsverket eller någon annan har gjort sig skyldig till skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Den vars rätt berörs bör ges tillfälle att yttra sig.

Kravet på att oriktigheten ska vara uppenbar innebär ett avsteg från reglerna om rättelse i personuppgiftslagen. Som nämnts ovan måste ett sådant undantag, för att vara tillåtet, vara förenligt med dataskyddsdirektivet. Enligt artikel 13.1 g i dataskyddsdirektivet får omfattningen av rätten till rättelse begränsas med hänsyn till skyddet av den registrerades eller andras fri- och rättigheter. En registrering i in-teckningsbrevsregistret får betydande rättsliga och ekonomiska verkningar. En begränsning av möjligheten till rättelse till fall då uppgiften är uppenbart oriktig till följd av att verket eller någon annan har gjort sig skyldig till skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende eller tekniskt fel syftar till att skydda sådana rättigheter som anges i direktivet. I likhet med den bedömning som har gjorts i promemorian anser vi sålunda att en bestämmelse av detta slag är förenlig med direktivet (jfr prop. 2002/03:49 s. 134).

Omprövning

I förvaltningslagen finns bestämmelser om omprövning av beslut (se 27 §). Enligt dessa bestämmelser ska en myndighet, om den finner att ett beslut som den har meddelat som första instans är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ändra beslutet, under förutsättning att det kan ske snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part.

Förvaltningslagens omprövningsbestämmelser är tillämpliga vid handläggning av registreringsärenden som avser pantbrevsregistret (se prop. 1993/94:197 s. 37). Övervägande skäl talar för att de bör vara tillämpliga även vid handläggning av ärenden avseende in-teckningsbrevsregistret.

Överklagande

I 22 § förvaltningslagen anges att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om beslutet har gått honom emot och beslutet kan

överklagas. I praxis har det ansetts att ett beslut kan överklagas inte endast då det har någon form av rättslig verkan utan också då det mera väsentligt påverkar någons personliga eller ekonomiska ställning.

Bolagsverkets beslut om registrering i inteckningsbrevsregistret kan komma att medföra betydande rättsverkningar för den enskilde. Det bör därför vara möjligt att överklaga beslutet. Av 22 a § förvaltningslagen följer att myndighets beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagande bör således, såsom det har föreslagits i promemorian, prövas av länsrätt.

Bolagsverket har påpekat att denna ordning innebär att ett beslut av inskrivningsmyndigheten att vägra rättelse av uppgift i företagsin-teckningsregistret ska överklagas till tingsrätt, medan Bolagsverkets beslut att vägra rättelse av uppgift i in-teckningsbrevsregistret ska överklagas till länsrätt. Verket har menat att detta innebär att en påstått felaktigt beviljad ansökan om in-teckning, som medfört att ett elektroniskt in-teckningsbrev utfärdats, därmed kan komma att överprövas i två skilda processer.

Den prövning som ska göras efter ansökan om rättelse enligt lagen om in-teckningsbrevsregister är emellertid av ett annat slag än den rättelse-prövning som kan bli aktuell enligt lagen om företagshypotek. Prövningen enligt lagen om företagshypotek ska avse om förutsättningar för registrering föreläggat, dvs. om den aktuella företagsin-teckningen var införd i in-teckningsbrevsregistret och det begärdes att den skulle föras in i in-teckningsbrevsregistret. Någon prövning av de bakomliggande materiella förutsättningarna för företagsin-teckningen ska däremot, till skillnad från vad som gäller vid en prövning enligt lagen om företagsin-teckning, inte göras. Den prövning som kan komma att ske i länsrätt respektive vid tingsrätt kommer således inte att avse samma frågor.

Förvaltningslagens regler bör tillämpas vid överklagande (jfr prop. 1993/94:197 s. 37 och 38).

Det bör krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Överklagandebestämmelsen i lagen om pantbrevsregister bör lämpligen ges samma innebörd. Ett krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten bör således införas när det gäller överklagande av beslut enligt den lagen.

5.1.8 Frågor om offentlighet och sekretess

Regeringens förslag: En uppgift i in-teckningsbrevsregistret om in-teckningsbrevshavare ska få röjas endast om det står klart att ett utlämnande av uppgiften inte innebär skada för någon enskild.

Motsvarande sekretess ska gälla för uppgift om in-teckningsbrevshavare som lämnas in ansökan om en registreringsåtgärd.

Sekretess ska inte gälla gentemot in-teckningsbrevshavaren.

Regeringens bedömning: Frågan om sekretessbrytande bestämmelser för enskilda myndigheter bör regleras i förordning.

Promemorians förslag och bedömning: Regeringens förslag överensstämmer med promemorians förslag (se promemorian s. 72–77). Frågan om särskilda sekretessbrytande bestämmelser för myndigheter var inte föremål för överväganden i promemorian.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Jönköping* och *Advokatsamfundet* har ifrågasatt behovet av en sekretessbestämmelse. *Kronofogdemyndigheten*, *inskrivningsmyndigheten* och *Skatteverket* har efterfrågat särskilda sekretessbrytande regler som ger respektive myndighet tillgång till uppgift om inteckningsbrevshavare. Övriga remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller inte framfört några invändningar mot förslaget.

Bakgrund: Med handling avses enligt tryckfrihetsförordningen en framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. En handling är allmän, om den förvaras hos en myndighet och enligt särskilda regler är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten. En upptagning anses förvarad hos en myndighet, om den är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas (se 2 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen).

Uppgifterna i inteckningsbrevsregistret kommer att falla in under tryckfrihetsförordningens handlingsbegrepp. Handlingen, dvs. uppgifterna i registret, kommer att anses som upprättad och förvarad hos Bolagsverket (jfr prop. 1993/94:197 s. 39). Uppgifterna i registret får därför anses vara allmänna handlingar hos Bolagsverket.

Utgångspunkten för regleringen av allmänna handlingar är att all offentlig verksamhet ska ske i öppna former. Enligt tryckfrihetsförordningen får rätten att ta del av allmänna handlingar dock begränsas om det är påkallat med hänsyn till bl.a. enskilda ekonomiska förhållanden. Sådana begränsningar ska anges i en särskild lag eller i en annan lag till vilken den särskilda lagen hänvisar (se 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen).

Den särskilda lag som åsyftas är sekretesslagen (1980:100). Skyddet innebär att allmänna handlingar som innehåller sekretessbelagda uppgifter får lämnas ut endast under de förutsättningar som anges i lagen. Sekretessen gäller både mot enskilda och mot andra myndigheter men också i förhållandet mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet om de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra. Det råder olika nivåer på den sekretess som gäller hos de olika myndigheterna eller i de verksamheter som sekretessen gäller för beroende på vad som är föremålet för sekretessen och vad som ska skyddas genom sekretessbestämmelsen. För vissa uppgifter gäller ett s.k. omvänt skaderekvisit vilket innebär att uppgiften endast kan lämnas ut om det står klart att uppgiften kan röjas utan risk för skada eller men för de intressen som sekretessen ska skydda. I dessa fall råder en presumtion för sekretess. Det s.k. raka skaderekvisitet innebär att sekretess endast gäller om det kan antas att ett röjande av uppgiften medför men eller skada för de intressen som sekretessen ska skydda. Det raka skaderekvisitet innebär sålunda en presumtion för offentlighet. Slutligen gäller i få fall absolut sekretess, vilket innebär att uppgiften aldrig får röjas. För de uppgifter som omfattas av sekretess gäller också tystnadsplikt.

Bestämmelser om sekretess med hänsyn till enskilda ekonomiska förhållanden finns i 8 och 9 kap. sekretesslagen. Ingen av bestämmelserna i de kapitlen blir emellertid direkt tillämpliga på uppgifter i inteckningsbrevsregistret. Om det anses nödvändigt med sekretess till

skydd för enskildas ekonomiska förhållanden, måste det därför skapas en särskild sekretessbestämmelse.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Behovet av en sekretessbestämmelse

I promemorian har det föreslagits en särskild sekretessbestämmelse avseende inteckningsbrevsregistret. *Kammarrätten i Jönköping* och *Advokatsamfundet* har avstyrkt förslaget. Andra remissinstanser, däribland *Företagarna*, har å sin sida pekat på värdet av att en sekretessbestämmelse införs. I denna del gör vi följande bedömning.

Vid bedömningen av om uppgifterna i inteckningsbrevsregistret bör omfattas av sekretess måste i ett första steg behovet av sekretess vägas mot intresset av insyn i myndigheternas verksamhet. Det kan då till en början konstateras att ett helt offentligt inteckningsbrevsregister skulle underlätta åtkomsten till uppgifterna i registret. Detta skulle i sin tur förenkla kreditinstitutens och myndigheternas handläggning av olika slag av ärenden. Det skulle vidare främja konkurrensen på kreditmarknaden, vilket skulle vara till fördel för de näringsidkare som utnyttjar eller avser att utnyttja företagsinteckning som säkerhet för lån.

Men det finns också skäl som talar mot ett helt öppet register. I samband med att pantbrevssystemet infördes ansågs det att ett helt offentligt pantbrevsregister skulle kunna medföra inte obetydliga skador för pantbrevshavarna. Det framhölls bl.a. att registreringen regelmässigt kommer att återspegla lån som pantbrevshavaren har lämnat till fastighetsägaren. Vidare betonades att det förhållandet att registret kommer att föras med automatiserad behandling gör det mycket lätt att genom sökningar i registret få fram sammanställningar över en viss pantbrevshavares kundkrets. Det anfördes att det därigenom skulle bli möjligt för konkurrenter att ganska väl kartlägga varandras affärskontakter (se prop. 1993/94:197 s. 39–43 och prop. 2002/03:57 s. 28–30). Vad som sålunda anfördes i det lagstiftningsärendet gäller enligt vår uppfattning på motsvarande sätt i fråga om de uppgifter som är aktuella här. Till detta kommer att ett offentligt inteckningsbrevsregister skulle stämma mindre väl överens med syftet bakom bestämmelsen om banksekretess i 1 kap. 10 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, där det föreskrivs att enskildas förhållanden till kreditinstitut inte får röjas obehörigen.

Enligt vår mening skulle de olägenheter som, enligt vad som har utvecklat i det föregående, skulle vara förenade med ett helt öppet register inte fullt ut kunna avhjälpas genom andra åtgärder såsom att införa olika slags sökbegrepps begränsningar. Vid en samlad bedömning anser vi, i likhet med den bedömning som har gjorts i promemorian, att övervägande skäl talar för att även uppgifter i inteckningsbrevsregistret om registrerade inteckningsbrevshavare bör omfattas av sekretess.

Sekretessbestämmelsens utformning

I promemorian har föreslagits att sekretessbestämmelsen utformas på samma sätt som den sekretessbestämmelse som gäller för pantbrevsregistret. För pantbrevsregistret gäller sekretess för uppgift om registrerad pantbrevshavare, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada (se 8 kap. 22 § sekretesslagen). Uppgift om att en inteckning är registrerad i pantbrevsregistret omfattas inte av sekretess. Inte heller gäller sekretess för uppgift om att en inteckning saknar uppgift om pantbrevshavare och att, om uppgift om pantbrevshavare saknas, den som senast har beviljats lagfart på fastigheten ska anses som pantbrevshavare. Som skäl för att ett omvänt skaderekvisit valdes angav regeringen att ett rakt skaderekvisit inte skulle hindra att någon kartlade en konkurrents kundkrets genom upprepade mindre uttag av information. Vidare ansåg regeringen att också röjandet av enstaka uppgifter skulle kunna föranleda olägenheter för inteckningshavaren (se prop. 1993/94:197 s. 41).

Vi anser att ett sådant omvänt skaderekvisit är lämpligt även såvitt gäller inteckningsbrevsregistret och ansluter oss följaktligen i denna del till promemorians förslag. När det gäller bestämmelsens närmare utformning gör vi följande bedömning.

Såsom det ovan har konstaterats gäller, i fråga om pantbrevsregistret, inte sekretess för uppgift om att en inteckning saknar uppgift om pantbrevshavare och att, om uppgift om pantbrevshavare saknas, den som senast har beviljats lagfart ska anses som pantbrevshavare. Motsvarande bör gälla i fråga om en uppgift om att en företagsinteckning saknar registrerad inteckningsbrevshavare (jfr prop. 2002/03:57 s. 28–30).

En uppgift om inteckningsbrevshavare kan, förutom i inteckningsbrevsregistret, förekomma i en ansökan om registreringsåtgärd till Bolagsverket. Sekretessbestämmelsen bör omfatta även den situationen (jfr prop. 2004/05:119 s. 43 f.).

Av sekretesslagen följer att sekretess till skydd för en enskild inte gäller i förhållande till honom eller henne själv (se 14 kap. 4 § sekretesslagen). Den föreslagna sekretessregeln kommer därför inte att hindra någon från att få fullständiga uppgifter om de företagsinteckningar för vilka han eller hon själv är registrerad som inteckningsbrevshavare. Inte heller bör sekretessen gälla gentemot innehavaren av den intecknade egendomen, eftersom det får anses befogat att denne alltid kan få uppgift om vem som är registrerad som inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret.

Vid handläggning av vissa slag av inskrivningsärenden, bl.a. ärenden om inteckningsåtgärder, finns behov av att kunna ta del av uppgifter i inteckningsbrevsregistret (se avsnitt 5.1.6). Inskrivningsärenden handläggs av inskrivningsmyndigheten. Bolagsverket är inskrivningsmyndighet.

Sekretess gäller som huvudregel både mot enskilda och mot andra myndigheter samt mellan olika verksamhetsgrenar inom en myndighet, om de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra (1 kap. 2 § och 3 § första och andra styckena sekretesslagen). Begreppet verksamhetsgrenar behandlas i förarbetena till sekretesslagen. I lagstiftningsärendet uttalade Lagrådet att med verksamhetsgren synes vara

att likställa varje verksamhet inom en myndighet, från vilken en sekretessbelagd uppgift enligt en tillämplig sekretessregel inte får lämnas ut utan prövning enligt sekretesslagen (prop. 1979/80:2 Del A s. 463). Regeringen anslöt sig till Lagrådets uttalande (a.a. s. 494). När det gällde sekretessprövning vid utlämnande inom en myndighet uttalade Lagrådet att en sådan prövning ska företas när fråga uppkommer om att lämna en sekretessbelagd uppgift till en enhet inom samma myndighet, som inte kan anses delta i den verksamhet där sekretessen gäller. Sistnämnda uttalande ska läsas mot den bakgrunden att propositionens lagförslag inte uppställde något krav på att de olika verksamhetsgrenarna skulle vara självständiga i förhållande till varandra för att en sekretessgräns skulle uppstå. Vid riksdagsbehandlingen av förslaget förordade dock Konstitutionsutskottet att sekretess bara skulle gälla mellan olika verksamhetsgrenar när dessa var att betrakta som självständiga i förhållande till varandra. När detta skulle anses vara fallet fick bedömas med ledning av förarbetsuttalandena till 2 kap. 8 § tryckfrihetsförordningen (KU 1979/80:37 s. 12 ff.). Riksdagen beslutade i enlighet med Konstitutionsutskottets förslag (rskr.179).

Vi förutsätter att verksamheten kommer att organiseras på ett sådant sätt att förandet av inteckningsbrevsregistret kommer att utgöra en från inskrivningsmyndigheten självständig verksamhet (jfr avsnitt 5.1.2). Vid handläggning av inskrivningsärenden kommer därför det sekretesskydd som har föreslagits för uppgifter i inteckningsbrevsregistret att gälla (se prop. 1990/91:111 s. 21 f. och KU 1979/80:37 s. 13).

Som anges nedan avser vi att i förordning reglera frågan om direktåtkomst (se avsnitt 5.1.10). Enligt 14 kap. 1 § sekretesslagen kan sekretessbrytande bestämmelser tas in i förordning (jfr prop. 2007/08:160 s. 54 f.). Det är enligt vår mening lämpligast att frågorna om direktåtkomst och behovet av sekretessbrytande regler tas upp i ett sammanhang. Vi föreslår därför inte här några lagregler om skyldighet att lämna ut uppgifter ur inteckningsbrevsregistret till myndigheter. Behovet av sådana bestämmelser kommer i stället att övervägas i samband med utarbetandet av förordningsbestämmelser.

Företagsinteckningsregistret kommer även i fortsättningen att vara offentligt. Detsamma gäller för handlingar som ges in till inskrivningsmyndigheten. Det innebär att en uppgift i en ansökan om företagsinteckning om att en inteckning ska registreras i inteckningsbrevsregistret och om att en viss inteckningsbrevshavare ska registreras kommer att vara offentlig.

Meddelarfriheten

Den tystnadsplikt som följer av bestämmelsen om sekretesskydd för uppgift om pantbrevshavare i pantbrevsregistret har inte företräde framför den s.k. meddelarfriheten, dvs. rätten enligt 1 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att lämna uppgift i vilket ämne som helst för publicering i de medier som de båda grundlagarna omfattar (jfr 16 kap. 1 § sekretesslagen). Inte heller bör den tystnadsplikt som följer av den föreslagna bestämmelsen om

sekretesskydd för uppgift i inteckningsbrevsregistret ha företräde framför meddelarfriheten.

5.1.9 Ingivning till inteckningsbrevsregistret

Regeringens bedömning: Den som har fått tillstånd att vara registrerad i inteckningsbrevsregistret som inteckningsbrevshavare bör få överföra ansökningar om registreringsåtgärder elektroniskt till Bolagsverket enligt föreskrifter som verket, i förordning, bemyndigas att meddela.

Bolagsverket bör i förordning också bemyndigas att meddela föreskrifter om att också andra får överföra ansökningar elektroniskt till verket.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 77–78).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens bedömning: För att hanteringen av elektroniska företagsinteckningsbrev ska bli rationell är det nödvändigt att ansökningar om registreringsåtgärder kan ges in till Bolagsverket i elektronisk form.

Enligt lagen om pantbrevsregister har pantbrevshavare som har beviljats tillstånd att vara registrerade i pantbrevsregistret rätt att ge in ansökningar om registreringsåtgärder elektroniskt (se 17 § lagen om pantbrevsregister och prop. 1993/94:97 s. 46–49). Den 1 april 2006 infördes bestämmelser om att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Lantmäteriverket får meddela föreskrifter om att även andra än de som har fått tillstånd att vara registrerade – t.ex. lagfarna ägare som ska anses som pantbrevshavare – får ge in ansökningar elektroniskt (se 17 § tredje stycket lagen om pantbrevsregister och prop. 2005/06:28 s. 61 och 62).

I likhet med vad som uttalats i promemorian anser vi att det är naturligt att förutsättningarna för elektronisk kommunikation utformas på samma sätt för inteckningsbrevsregistret som för pantbrevsregistret. De som har beviljats tillstånd att vara registrerade som inteckningsbrevshavare bör sålunda ha rätt att överföra ansökningar till Bolagsverket elektroniskt. Bolagsverket bör bemyndigas att meddela föreskrifter om denna överföring, t.ex. om vilka elektroniska signaturer och format som får användas. Det bör vidare vara möjligt för Bolagsverket att meddela föreskrifter om att andra än de som har beviljats tillstånd att vara registrerade ska få överföra ansökningar till verket elektroniskt och om villkoren för denna kommunikation. Bemyndigandet kan ske genom förordning. Vi föreslår därför inte här några lagregler om saken.

Ansökningar om registreringsåtgärder bör också kunna ges in till Bolagsverket i pappersform.

5.1.10 Behandling av personuppgifter m.m.

Regeringens bedömning: Frågor om personuppgiftsbehandling, registrets ändamål och direktåtkomst bör regleras i förordning.

Promemorians bedömning: Regeringens bedömning överensstämmer med promemorians bedömning (se promemorian s. 78–81).

Remissinstanserna: *Kronofogdemyndigheten* har ansett att den borde ha direktåtkomst till uppgift om registrerad inteckningsbrevshavare utan att först behöva få inteckningsbrevshavarens medgivande. *Bolagsverket* har anfört att inskrivningsmyndigheten också borde ha sådan direktåtkomst. Remissinstanserna har i övrigt tillstyrkt förslaget eller inte haft några invändningar mot det.

Skälen för regeringens bedömning: Inteckningsbrevsregistret kommer att innehålla personuppgifter. Frågan är då i vilken utsträckning och på vilket sätt behandlingen av personuppgifter bör författningsregleras (se även rättelse, avsnitt 5.1.7).

Frågan om en författningsreglering av personuppgiftsbehandling bör ha lagform eller inte har behandlats tidigare i lagstiftningsärenden. Det har då ansetts att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll bör regleras i lag (se prop. 1997/98:44 s. 41, bet. 1997/98:KU18 s. 43 och rskr. 1997/98:180).

Inteckningsbrevsregistret kommer huvudsakligen att innehålla uppgifter om juridiska personer. I den utsträckning uppgifterna kommer att vara hänförliga till fysiska personer kommer det att röra sig om uppgifter med anknytning till näringsverksamhet som dessa bedriver. Registret kommer inte att innehålla några känsliga personuppgifter enligt 13 § personuppgiftslagen, dvs. personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa eller sexualitet. Inte heller i övrigt kommer innehållet i registret att vara av sådan känslig natur att det av det skälet är motiverat att reglera förutsättningarna för behandlingen av personuppgifter i lag.

Mot den bakgrunden avser vi, i likhet med den bedömning som har gjorts i promemorian, att det är tillräckligt att Bolagsverkets behandling av personuppgifter regleras i förordning. Vi föreslår därför inte här några lagregler om personuppgifter. Bestämmelser om personuppgiftsansvar, registrets närmare ändamål och direktåtkomst kommer således att tas in i förordning. Vi avser att i samband med framtagandet av dessa förordningsbestämmelser överväga de synpunkter som remissinstanserna har lämnat i dessa delar.

5.1.11 Skadestånd

Regeringens förslag: Staten ska bära ett kontrollansvar för felaktigheter som uppkommer i samband med upprättandet och förandet av inteckningsbrevsregistret. Det innebär att den skadelidande ska ha rätt till ersättning om det inte visas att felaktigheten beror på en omständighet utanför Bolagsverkets kontroll vars följderna inte skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits.

Ersättningen ska jämkas om den skadelidande har medverkat till skadans uppkomst.

Ersättning ska även kunna utgå för skada och kränkning av den personliga integriteten förorsakad av att personuppgifter behandlas i strid med lagen om inteckningsbrevsregister eller andra föreskrifter om registret.

Promemorians förslag: I promemorian föreslogs ingen bestämmelse om att ersättning skulle kunna utgå för skada och kränkning av den personliga integriteten förorsakad av felaktig behandling av personuppgifter. Regeringens förslag överensstämmer i övrigt med promemorians förslag (se promemorian s. 81–84).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte haft några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I samband med förändret av inteckningsbrevsregistret kan det uppkomma skador för ägaren av den intecknade egendomen, inteckningsbrevshavaren och tredje man. Skadorna kan bero på t.ex. felaktig handläggning, tekniska fel eller obehöriga intrång i registret. Detta aktualiserar frågor om skadestånd.

Inför införandet av pantbrevssystemet diskuterades vilket ansvar som staten borde ha för fel och brister i det registret. I förarbetena utpekades tre olika alternativ för hur ansvaret kunde regleras: genom en tillämpning av skadeståndslagens bestämmelser, genom avtal eller genom en specialreglering (se prop. 1993/94:197 s. 49 f.). Det ansågs att skadeståndslagens regler om skadestånd på grund av fel och försommelse vid myndighetsutövning inte var lämpliga, eftersom t.ex. tekniska fel kunde uppkomma utan att någon skuld kunde konstateras. Att reglera ansvaret genom avtal ansågs av principiella skäl inte lämpligt eftersom verksamheten utgör myndighetsutövning. Regeringen valde därför att i lag uppställa skadeståndsrättsliga regler som var särskilt anpassade till den aktuella verksamheten (se 21 § lagen om pantbrevsregister). Vi anser att samma lösning bör väljas för inteckningsbrevsregistret.

Statens ersättningsansvar kan utformas på olika sätt.

Ett alternativ som har diskuterats i promemorian är att låta staten ha ett strikt ansvar för alla skador som kan uppkomma. Där anförs att ett strikt ansvar skulle medföra att användarna kan känna stor tilltro till inteckningsbrevsregistret. Med nuvarande regler har emellertid varje innehavare av ett företagsinteckningsbrev själv ansvaret för förvaringen av inteckningsbrevet. Ett strikt skadeståndsansvar för staten skulle således innebära att staten åtar sig ett avsevärt större ansvar än tidigare. Vi delar promemorians bedömning att detta inte framstår som rimligt vid införandet av ett frivilligt system.

Ett annat alternativ är att ålägga staten ett s.k. kontrollansvar. Det innebär att, om någon tillfogas skada genom t.ex. att inteckningsbrevsregistret innehåller en oriktig eller missvisande uppgift eller genom annat fel i samband med registrets uppläggande eller förande, så ska han eller hon vara berättigad till ersättning av staten, såvida inte staten visar att felaktigheten beror på en omständighet utanför Bolagsverkets kontroll vars följderna skäligen inte kunnat övervinna eller undvika.

Ett skadeståndsansvar som utformas som ett kontrollansvar ger å ena sidan den skadelidande ett skydd även i de fall där det inte kan konstateras vad felaktigheten beror på. Den skadelidande kommer dessutom som regel att kunna få skadestånd även om felaktigheten inte beror på vårdslöshet från Bolagsverkets sida. Staten kommer å andra sidan inte att kunna åläggas skadeståndsskyldighet för sådana skador som Bolagsverket inte har haft möjlighet att undvika.

I pantbrevssystemet har det allmänna skadeståndsansvar utformats som ett kontrollansvar (se 21 § lagen om pantbrevsregister och prop. 1993/94:197 s. 49–52). I promemorian har bedömningen gjorts att övervägande skäl talar för att statens ansvar för in-teckningsbrevsregistret borde vara utformat på samma sätt. Vi delar denna bedömning. Den skadelidande bör således ha rätt till ersättning om det inte visas att felaktigheten beror på en omständighet utanför Bolagsverkets kontroll vars följderna inte skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits.

Ansvar bör omfatta skada på grund av oriktig eller missvisande uppgift i in-teckningsbrevsregistret, oriktig makulering av företagsin-teckningsbrev, felaktiga uppgifter i nya företagsin-teckningsbrev m.m. Vissa skador bör falla utanför kontrollansvaret. Ansvar bör sålunda inte omfatta skada på grund av t.ex. felaktigt utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. När det gäller sådan skada bör i stället skadeståndslagens regler om ansvar vid myndighetsutövning tillämpas.

En särskild fråga är om kontrollansvaret även bör omfatta fel i de terminaler och den övriga tekniska utrustning som in-teckningsbrevshavarna kommer att använda vid kommunikationen med Bolagsverket. Motsvarande fråga diskuterades inför införandet av pantbrevssystemet. Det konstaterades då att registreringsåtgärder skulle vidtas först efter begäran av pantbrevshavaren, varför det var naturligt att tillämpa vad som allmänt gäller om att befordran av en ansökan eller underrättelse sker på avsändarens risk. Felaktigheter i ingivarnas terminaler eller i telelinjer från ingivaren till pantbrevsregistret ansågs därför ligga utanför kontrollansvaret (jfr prop. 1993/94:197 s. 51 och 52). Samma bedömning bör göras i fråga om in-teckningsbrevsregistret. Statens kontrollansvar bör således inte omfatta tekniska fel på användarnas terminaler eller telelinjer mellan ingivaren och Bolagsverket.

I promemorian har anförts att kontrollansvarsregeln bör förenas med en bestämmelse om jämkning vid medvållande (jfr 21 § andra stycket lagen om pantbrevsregister). Vi delar denna bedömning.

I lagen om företagshypotek finns en bestämmelse innebärande att 48 § personuppgiftslagen är tillämplig (se 5 kap. 1 § tredje stycket). Bestämmelsen innebär att ersättning kan utgå för skada och kränkning av den personliga integriteten som orsakats av att personuppgifter behandlats i strid med lag eller annan författning. Vi anser att en motsvarande hänvisning till 48 § personuppgiftslagen bör införas även för in-teckningsbrevsregistret.

5.1.12 Avgift

Regeringens förslag: Inteckningsbrevsregistret ska finansieras med avgifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avgifter för registrering.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning (se promemorian s. 84–85).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens förslag: Inteckningsbrevsregistret syftar väsentligen till att tillgodose de enskilda användarnas behov. Det är därför naturligt att registret finansieras av användarna genom avgifter.

Beslut om registrering i inteckningsbrevsregistret måste anses som myndighetsutövning. Regeringen bör bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifternas storlek (jfr 8 kap. 9 § andra stycket regeringsformen). Principen bör vara att avgifterna bör bestämmas så att full kostnadstäckning uppnås (jfr prop. 1989/90:138 s. 4–5). Avgifterna bör alltså motsvara de sammanlagda beräknade kostnaderna för handläggningen av ansökningarna, för registerföringen och för andra därmed sammanhängande uppgifter. Däremot bör avgifterna inte sättas så att verksamheten ger någon vinst.

Vi avser att ge Bolagsverket rätt att ta ut avgifter för att verket med hjälp av automatiserad behandling tillhandahåller information om innehållet i registret. Då det i dessa fall får anses vara fråga om uppdragsverksamhet bör verket – inom ramen för principen om full kostnadstäckning och efter samråd med Ekonomistyrningsverket – självt få bestämma storleken på avgifterna.

6 Elektronisk ingivning till företagsinteckningsregistret

Regeringens bedömning: Det bör vara möjligt att ge in en ansökan om företagsinteckning i elektronisk form.

Regeringens förslag: Den som uppträder som ombud i ett inskrivningsärende ska inte behöva visa upp någon skriftlig fullmakt annat än om inskrivningsmyndigheten anser att det behövs.

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakar ren förmögenhets-skada genom oriktig uppgift om behörighet att företräda någon annan i ett inskrivningsärende ska ersätta skadan. En tioårig preskriptionstid ska börja löpa när det inskrivningsärende som skadan är hänförligt till avgjordes

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning (se promemorian s. 87–93).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget eller bedömningen.

Bakgrund: En ansökan om företagsinteckning ska vara skriftlig (se 4 kap. 3 § andra stycket lagen om företagshypotek). Ansökan ska innehålla uppgift om det belopp på vilken inteckningen ska lyda (se 4 kap. 10 § lagen om företagshypotek). Det är i dag inte möjligt att ge in en ansökan om företagsinteckning till inskrivningsmyndigheten i annat än pappersform.

Skälen för regeringens bedömning och förslag

Ansökan om företagsinteckning bör få ges in elektroniskt

Ett stort antal myndigheter har under de senaste åren infört rutiner som gör det möjligt för allmänheten att ge in ansökningar och anmälningar elektroniskt. Exempelvis är det numera möjligt för enskilda näringsidkare, ekonomiska föreningar och aktiebolag att ge in registreringsanmälningar till Bolagsverket elektroniskt (se prop. 2005/06:135). I jordabalken har införts regler om att ansökningar om inskrivning får ges in till inskrivningsmyndigheten på elektronisk väg (se prop. 2005/06:28). Förslagen i denna lagrådsremiss, liksom i promemorian, bygger på att kommunikationen mellan å ena sidan dem som beviljas tillstånd till att vara registrerade i inteckningsbrevsregistret som inteckningsbrevshavare och å andra sidan registret ska vara elektronisk (se avsnitt 5.1.3, 5.1.9 och 5.1.10). Mot den bakgrunden har det i promemorian anförts att också ansökningar till företagsinteckningsregistret bör kunna ges in elektroniskt. Vi delar den uppfattningen.

I lagen om företagshypotek anges att ansökningar i inskrivningsärenden ska vara skriftliga (se 4 kap. 3 § andra stycket lagen om företagshypotek). Ett krav på skriftlighet anses normalt inte hindra elektroniska rutiner (se Ds 2003:29 s. 92–95). Inte heller skriftlighetskravet i lagen om företagshypotek kan anses utesluta sådana rutiner. Vi delar därför promemorians bedömning att lagen inte behöver ändras i denna del.

För att ett elektroniskt ingivningsförfarande ska bli effektivt är det emellertid nödvändigt att det finns tydliga regler i fråga om t.ex. vilka elektroniska signaturer och format som får användas vid ingivningen. Vi avser därför att införa förordningsbestämmelser om att inskrivningsmyndigheten får meddela föreskrifter om ingivningen av ansökningar på elektronisk väg.

I en del inskrivningsärenden ska, förutom själva ansökningshandlingen, det ges in ett registreringsbevis eller ett personbevis. Exempelvis ska ett registreringsbevis ges in, när en juridisk person ansöker om inteckning. Om ett registreringsbevis inte har getts in, hämtar inskrivningsmyndigheten ibland, som en serviceåtgärd, in uppgifterna direkt från Bolagsverkets näringslivsregister. Enligt vår uppfattning är det rimligt att inskrivningsmyndigheten generellt hämtar in detta slag av uppgifter från tillgängliga register. Därmed bortfaller behovet av att foga registreringsbevis eller personbevis till ansökningarna. Något sådant krav bör således inte uppställas i fortsättningen för sådana bolagsformer som finns registrerade i Bolagsverkets näringslivsregister.

I inskrivningsärenden förekommer inte sällan skriftliga fullmakter. Frågan om företeende av fullmakt behandlas nedan. Det förekommer i undantagsfall också att vissa andra handlingar ges in. För att förenkla in-

givningen av handlingarna kan det i de föreskrifter som inskrivningsmyndigheten får meddela regleras hur handlingar av olika slag bör ges in. Exempelvis kan det meddelas föreskrifter om vilka format som får användas vid ingivningen. Det finns inte anledning att nu reglera dessa frågor i lag. Vi lämnar således inte några förslag i dessa delar.

Företeende av skriftlig fullmakt

En fråga av stor betydelse för vilket genomslag som ett elektroniskt ansökningsförfarande får är om den som ger in en ansökan i egenskap av ombud för sökanden måste visa upp en skriftlig fullmakt. Åtskilliga ansökningar om inskrivning ges nämligen in av ombud.

Lagen om företagshypotek innehåller inte några bestämmelser om i vilken utsträckning som ett ombud behöver visa upp skriftlig fullmakt. Förvaltningslagen, som också är tillämplig vid Bolagsverkets handläggning, innehåller inte heller några bestämmelser om att ombud behöver visa upp fullmakt. Som allmän förvaltningsrättslig princip gäller dock att fullmakt ska införas i ärenden av stor betydelse för huvudmannen. Huruvida en ansökan om företagsinteckning är av sådant slag kan diskuteras.

Bolagsverket har i dag som praxis att infordra fullmakt i skriftlig form om ansökan är undertecknad av någon annan än en behörig företrädare för sökanden. Om det även i fortsättningen krävs en sedvanlig skriftlig fullmakt, kan det antas att möjligheten att ge in ansökningar elektroniskt inte kommer att utnyttjas i någon större utsträckning, eftersom en elektronisk ansökan i så fall måste kompletteras med en fullmakt i sedvanlig skriftlig form.

För att säkerställa att användandet av det elektroniska ansökningsförfarandet inte begränsas i onödan bör det – såsom det har föreslagits i promemorian – införas en särskild bestämmelse i lagen om företagshypotek om att skriftlig fullmakt inte behöver visas upp annat än om inskrivningsmyndigheten anser att det behövs.

I samband med att det år 2006 infördes bestämmelser i jordabalken om möjlighet att ge in ansökningar om inskrivning på elektronisk väg, gjordes bedömningen att huvudmannen alltid bör underrättas om en inskrivningsåtgärd som genomförs efter begäran av ett ombud som inte har visat upp skriftlig fullmakt. Huvudmannen ges härigenom möjlighet att reagera mot en felaktig registrering (jfr prop. 2005/06:28 s. 31 och 32). Motsvarande ordning bör gälla i ärenden om inskrivning av företagsinteckning. Om inskrivningsmyndigheten beslutar om inskrivning i företagsinteckningsregistret efter ansökan av ett ombud som inte har visat upp någon fullmakt, bör alltså huvudmannen – dvs. egendomens ägare – normalt underrättas om beslutet.

Vi avser att i förordning bemyndiga Bolagsverket att ta fram föreskrifter om krav på ingivande av de adressuppgifter som är nödvändiga för att underrättelsen ska kunna skickas.

Ingivares skadeståndsansvar

En möjlighet att ansöka elektroniskt kan föra med sig att ombud allt oftare agerar utan att visa upp någon skriftlig fullmakt. Det går inte att utesluta att det någon gång kan förekomma obehöriga ansökningar. För den intecknade egendomens ägare kan detta innebära viss skada, t.ex. kostnader för att få en oriktig företagsinteckning undanröjd. Några mera betydande skador torde dock inte uppkomma. En obehörig ansökan kan ju inte medföra att den sökande eller tredje man får säkerhet i egendomen, eftersom en giltig säkerhetsupplåtelse kan göras endast av egendomens ägare (se 1 kap. 3 § lagen om företagshypotek).

Den skada som kan uppstå är ren förmögenhetsskada. Om det föreligger ett avtalsförhållande mellan ingivaren och den skadelidande, kan skadan ersättas på avtalsrättslig grund.

I en del fall kommer det emellertid inte att finnas något avtalsförhållande mellan ingivaren och den skadelidande. Enligt 2 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) gäller då att ren förmögenhetsskada ersätts om skadan vållas genom brott. En obehörig ansökan som görs av oaktsamhet torde inte vara straffbar. Ingivarens ersättningsansvar får i denna situation anses vara oklart (jfr prop. 2005/06:28 s. 55).

Som har anförts i promemorian är det av stor vikt att de som ger in ansökningar om inskrivning utför arbetet med det elektroniska ingivandet med stor omsorg. Risken att drabbas av ett skadeståndsansvar utgör ett incitament för ingivarna att utföra arbetet på ett kvalitativt bra sätt. Även skadeståndsansvarets reparativa funktion talar för att ingivares ersättningsansvar bör tydliggöras.

Mot denna bakgrund anser vi att ersättningsansvaret vid obehörig ansökan om inskrivning bör klargöras genom en särskild ersättningsregel. Ersättningsregeln bör tydliggöra rätten till ersättning för skador som uppstår till följd av oriktig uppgift om behörighet att företräda någon annan i inskrivningsärendet. I övrigt bör ersättning utgå enligt bestämmelserna i skadeståndslagen.

Ingivarens ansvar bör omfatta såväl skada som orsakas uppsåtligt eller av grov oaktsamhet som skada som orsakas av oaktsamhet av normalgraden.

Ersättning bör utgå för ren förmögenhetsskada. Det som därvid bör ersättas är det s.k. negativa kontraktsintresset. Det innebär att den skadelidande ska ersättas så att han eller hon kommer i samma ställning som om felet inte hade inträffat.

Om det finns ett kontraktsförhållande mellan parterna, är det möjligt att avtala om att ett strikt ansvar ska gälla. I kommersiella avtalsförhållanden är det också möjligt att – inom vissa gränser – avtala bort en parts ersättningsansvar. Syftet med den regel som nu diskuteras är att säkerställa att arbetet med elektronisk ingivning utförs på ett kvalitativt bra sätt. Det är mot denna bakgrund naturligt att det inte bör vara möjligt att avtala bort ansvaret. Avtal som är till nackdel för en skadelidande bör alltså inte gälla. Däremot bör det vara möjligt att avtala om ett strängare ersättningsansvar än det som kommer att följa av lagen. Om ett ombud gentemot sin huvudman har utfäst ett strikt ansvar, bör det alltså gälla.

Enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 skadeståndslagen ska ren förmögenhetsskada som arbetstagararen i tjänsten vållar genom brott ersättas av

arbetsgivaren. Om skada som nu diskuteras orsakas av oaktsamhet, torde den dock normalt inte kunna kopplas till någon brottslig gärning. I vissa fall har arbetsgivare dock ålagts ett s.k. utomobligatoriskt ersättningsansvar för skada som arbetstagare har vållat i tjänsten trots att det inte har rört sig om brott. Som har framhållits i promemorian är dock förutsättningarna för ett sådant ansvar oklara (se NJA 2000 s. 639). Det bör därför tydliggöras att arbetsgivare är ersättningsansvarig för skada som nu avses och som har orsakats i tjänsten av arbetstagare. Härigenom kan en bank bli ersättningsansvarig för skada som en banktjänsteman av oaktsamhet har orsakat i tjänsten när han eller hon har biträtt med en ansökan om inskrivning.

Preskription av skadeståndsfordran

En skadeståndsfordran kan inte göras gällande hur lång tid som helst. Rätten att framställa krav går efter en viss tid förlorad, dvs. fordran preskriberas.

Allmänna bestämmelser om preskription finns i preskriptionslagen (1981:130). Av 2 § preskriptionslagen följer att en fordran preskriberas tio år efter tillkomsten, om inte preskription avbryts dessförinnan. I 18 kap. 9 § handelsbalken finns en särskild preskriptionsregel som gäller för sysslomannauppdrag. Av den följer att den som vill föra talan mot en syssloman ska göra detta inom ett år från det att sysslomannen slutredovisade sitt uppdrag.

En preskriptionstid om ett år framstår i detta sammanhang som alltför kort. Preskriptionsregeln i 18 kap. 9 § handelsbalken bör alltså inte gälla skadeståndsfordringar av nu aktuellt slag. Det bör i stället införas en särskild bestämmelse om preskription.

När ska då preskriptionstiden börja löpa och hur lång ska den vara?

I promemorian har anförts att det framstår som naturligt att preskriptionstiden börjar löpa när det inskrivningsärende som skadan är hänförligt till avgjordes. Vi delar denna bedömning, Preskriptionstiden bör, liksom vid liknande slag av fordringsförhållanden, bestämmas till tio år. Sedan tioårsperioden har löpt ut bör alltså något ersättningsansvar inte kunna göras gällande. Det innebär att ett ombud efter denna tidpunkt inte längre har behov av att spara dokumentation om inskrivningsåtgärden för att kunna bemöta eventuella ersättningsanspråk.

Preskription kan avbrytas på olika sätt, exempelvis genom att borgenären väcker talan eller genom att han eller hon framför ett skriftligt krav. Den preskriptionstid som nu föreslås är relativt lång. Det saknas därför anledning att låta preskriptionstiden avbrytas på annat sätt än genom att den som har lidit skada väcker talan mot den som ska ersätta skadan.

7 Pantbrevssystemet

Regeringens bedömning: Systemet med skriftliga pantbrev bör inte avskaffas.
--

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning (se promemorian s. 41–49).

Remissinstanserna: *Lantmäteriverket* har ansett att skriftliga pantbrev bör avskaffas nu. *Svenska Bankföreningen* har ansett det önskvärt att skriftliga pantbrev avskaffas och har föreslagit att utmönstringen påskyndas genom att nya elektroniska pantbrev endast utfärdas i elektronisk form. *Inskrivningsmyndigheten i Eksjö*, *Institutet för fastighetsrättslig forskning* och *Kronofogdemyndigheten* har ansett att skriftliga pantbrev på sikt bör avskaffas, men att frågan bör utredas vidare. Övriga remissinstanser har instämt i bedömningen eller inte haft några invändningar mot den.

Bakgrund

Pantsättning av fast egendom

En fastighetsägare, som vill upplåta panträtt i fastigheten till säkerhet för en fordran, kan hos en inskrivningsmyndighet ansöka om inskrivning i fastigheten av ett visst belopp. En sådan inskrivning kallas inteckning (se 6 kap. 1 § jordabalken) och kommer till uttryck i en registrering i fastighetsregistrets inskrivningsdel. Mot varje inteckning svarar ett pantbrev. Det är pantbrevet som används för att upplåta panträtt.

Pantbrev utfärdades tidigare endast i skriftlig form, dvs. såsom ett dokument i pappersformat. Om det har utfärdats ett skriftligt pantbrev, sker pantupplåtelsen genom att ”fastighetens ägare överlämnar pantbrevet som pant för fordringen” (se 6 kap. 2 § jordabalken). Det innebär att pantsättning av fast egendom innefattar två moment, dels en av fastighetsägaren gjord pantförskrivning, dels ett överlämnande av pantbrevet till borgenären.

Sedan år 1994 kan det förutom skriftliga pantbrev även utfärdas s.k. datapantbrev (se 22 kap. 5 a § jordabalken). Ett datapantbrev kommer inte till uttryck i något fysiskt föremål utan endast i en registrering i ett särskilt register, pantbrevsregistret. Vid en pantsättning med användande av ett datapantbrev ersätts överlämnandet av pantbrevet av en registreringsåtgärd; borgenären registreras som pantbrevshavare i pantbrevsregistret (se 6 kap. 2 § jordabalken).

En panthavare kan således välja mellan att ha pantbrev i pappersform (skriftliga pantbrev) eller att registrera inteckningen i pantbrevsregistret och sålunda ha pantbrev i elektronisk form (datapantbrev). En förutsättning för att en panthavare ska få registrera pantbrev i pantbrevsregistret och samtidigt själv registreras som innehavare av pantbrev, dvs. som pantbrevshavare, är dock att panthavaren uppfyller de kriterier som gäller för tillstånd för att få vara registrerad som pantbrevshavare.

Kreditinstituten har i huvudsak valt att använda sig av datapantbrev. Företag och enskilda som har panträtt i fast egendom har i allmänhet sina pantbrev i pappersform.

Lantmäteriverkets förslag

Lantmäteriverket har i en promemoria föreslagit att systemet med skriftliga pantbrev ska avskaffas (dnr Ju2001/7861/L1). Syftet med förslaget är att effektivisera hanteringen av pantbrev.

Enligt förslaget ska det enbart vara möjligt att utfärda datapantbrev. Det föreslås vidare att från och med en viss tidpunkt ska samtliga inteckningar vara registrerade i pantbrevsregistret. Skriftliga pantbrev som svarar mot inteckningar som inte är registrerade i pantbrevsregistret ska ges in till Lantmäteriverket. Skriftliga pantbrev som inte har getts in senast vid en viss tidpunkt ska förlora sin verkan.

Om ett skriftligt pantbrev förlorar sin verkan, upphör panträtten som följer med pantbrevet. Det kan leda till skada för panthavaren. Enligt förslaget ska därför den som förlorar sin panträtt ha rätt till ersättning av staten för skadan. Ersättningen ska sättas ned eller falla bort om den skadelidande har medverkat till skadan.

Enligt förslaget ska det även i fortsättningen krävas särskilt tillstånd för att få vara registrerad i pantbrevsregistret som pantbrevshavare. Tillstånd ska meddelas dem som uppfyller de krav som anges i lagstiftningen i dag (se 14 § lagen om pantbrevsregister). Det föreslås dock också att det ska vara möjligt att bevilja tillstånd till dem som inte uppfyller dessa krav under förutsättning att de företräds av ett ombud som uppfyller kraven.

Den som har beviljats tillstånd att vara registrerad som pantbrevshavare kan förlora sitt tillstånd om han eller hon inte längre uppfyller kraven för tillstånd. I dag gäller att Lantmäteriverket i så fall ska avregistrera de inteckningar för vilka pantbrevshavaren är registrerad som pantbrevshavare och utfärda skriftliga pantbrev som svarar mot inteckningarna (se 15 § lagen om pantbrevsregister). Förslaget innebär att det inte ska vara möjligt att avregistrera några inteckningar ur pantbrevsregistret. Om en pantbrevshavare förlorar sitt tillstånd att vara registrerad som pantbrevshavare eller om det ombud som företräder en pantbrevshavare förlorar sitt tillstånd att vara registrerad, ska Lantmäteriverket självmant åta sig att vara ombud för pantbrevshavaren. Härigenom behöver de inteckningar som pantbrevshavaren råder över inte avregistreras ur pantbrevsregistret.

Skälen för regeringens bedömning

Lantmäteriverkets förslag innebär att samtliga inteckningar ska vara registrerade i pantbrevsregistret. De skriftliga pantbreven ska alltså enligt verkets förslag avskaffas.

Datapantbrev har flera fördelar framför pappersbundna pantbrev. Bland annat leder en användningen av datapantbrev till mycket låga kostnader för ”förvaring” av pantbrev och att det är enkelt att ”flytta” pantbrev mellan olika kreditinstitut.

Ett skäl att avskaffa de skriftliga pantbreven är att ett skriftligt pantbrev kan förkomma, vilket nödvändiggör ett både tidskrävande och kostsamt dödningsförfarande. Med ett avskaffande av de skriftliga pantbreven försvinner i stort sett behovet av sådana förfaranden.

Ett annat skäl som talar för Lantmäteriverkets förslag är att förslaget leder till att man aldrig behöver skifta mellan de två slagen av pantbrev –

skriftliga pantbrev behöver aldrig omvandlas (konverteras) till datapantbrev och datapantbrev behöver inte omvandlas till skriftliga pantbrev. Numera är emellertid färre än 13 procent av pantbreven pappersbundna. På sikt kan andelen pappersbundna pantbrev antas minska ytterligare, vilket leder till färre konverteringar.

Det kan hävdas att ett avskaffande av de skriftliga pantbreven skulle göra pantsättningssystemet enklare och mera överskådligt och underlätta ett eventuellt framtida införande av ett helt pantbrevslöst system. Mot detta kan dock invändas att det nuvarande systemet med skriftliga pantbrev och datapantbrev är inarbetat och fungerar väl. Även om de skriftliga pantbreven skulle utmönstras, kommer inteckningar i fortsättningen att vara registrerade i två register: fastighetsregistret och pantbrevsregistret.

Lantmäteriverkets förslag är vidare förknippat med ett antal svårigheter. Som nämnts kan endast de som uppfyller vissa kriterier beviljas tillstånd för att få vara registrerad som pantbrevshavare. Övriga – t.ex. ett mindre företag eller en privatperson – kommer att vara tvungna att anlita ombud som uppfyller kriterierna för registrering. Det kan ifrågasättas vilket intresse som finns hos olika aktörer i pantbrevssystemet att ikläda sig rollen som ombud för andra. De som åtar sig att vara ombud kommer sannolikt att fordra ersättning för uppdraget. Intresset av att förenkla regelsystemet och att undvika kostnader för näringsidkare talar därför emot förslaget.

Risken finns också att pantbrevsregistret på sikt kommer att belastas av en stor mängd inaktuella uppgifter, t.ex. avseende avlidna privatpersoner eller upplösta juridiska personer. Det skulle därför behöva införas regler om vilka åtgärder som ska vidtas om en pantbrevshavare avlider eller, såvitt gäller juridiska personer, upplöses.

Det kan vidare konstateras att det fortfarande finns uppemot 1,4 miljoner skriftliga pantbrev och en del av de nya pantbrev som utfärdas är skriftliga pantbrev. Detta talar för att de skriftliga pantbreven fortfarande fyller en funktion.

Till detta kommer att särskilda problem skulle göra sig gällande vid själva övergången till ett helt papperslöst system. Lantmäteriverket har i den delen föreslagit att pantbrev som inte har getts in till verket ska förlora sin rättsliga verkan. Om panträtt upphör, ska, enligt förslaget, staten ersätta skadan. Ersättningen ska dock sättas ned eller falla bort om den skadelidande genom vållande medverkat till skadan. En sådan ordning är inte invändningsfri. Det kan antas att en betydande del av de 1,4 miljoner skriftliga pantbreven inte kommer att ges in till Lantmäteriverket för registrering i pantbrevsregistret. I den mån detta beror på förbiseende kan det innebära kostnader och andra olägenheter för den enskilda. Det finns också en risk för att staten tvingas bära ett tungt kostnadsansvar. Även om det kommer att vara ovanligt att staten tvingas att ersätta skada för att panträtt har upphört, går det inte att utesluta att de skador som staten måste täcka kommer att uppgå till mycket betydande belopp.

Sammanfattningsvis menar vi, i likhet med vad som anförts i promemorian, att övervägande skäl talar för att det nuvarande systemet tills vidare behålls. Ett avskaffande av de skriftliga pantbreven skulle enligt vår mening inte ha så stora fördelar att det skulle uppväga de nackdelar

som vi har redogjort för i det föregående. Vår samlade bedömning är således att de skriftliga pantbreven i dagsläget inte bör avskaffas.

8 Direktåtkomst till pantbrevsregistret

Regeringens förslag: Den som har beviljats tillstånd att vara registrerad i pantbrevsregistret som pantbrevshavare ska få ha direktåtkomst till samtliga uppgifter i pantbrevsregistret. Direktåtkomsten ska emellertid inte få avse uppgift om registrerad pantbrevshavare, om inte tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare för inteckningen eller den berörda pantbrevshavaren har medgett det.

Även inskrivningsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten och lantmäterimyndigheter får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst ska dock inte få avse uppgift om registrerad pantbrevshavare, om inte pantbrevshavaren har medgett det.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 117–119).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Med direktåtkomst avses att den som använder ett register på egen hand kan söka i registret och få svar på frågor, dock utan att själv kunna bearbeta eller på annat sätt påverka innehållet.

Av 19 § lagen om pantbrevsregister följer att direktåtkomst endast får avse uppgifter om inteckningar för vilka tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare. Direktåtkomsten får dock avse även uppgifter om andra inteckningar, om den berörda pantbrevshavaren har medgett det. Bestämmelsen har utformats i nära överensstämmelse med sekretesslagens bestämmelse om sekretess för uppgift om pantbrevshavare. Enligt sekretesslagen gäller sekretess för uppgift om *registrerad* pantbrevshavare, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada. Bestämmelsen hindrar inte att någon får fullständiga uppgifter om de inteckningar för vilka han eller hon själv är registrerad som pantbrevshavare (se 8 kap. 22 § och 14 kap. 4 § sekretesslagen). Sekretess gäller heller inte för uppgift om att en inteckning saknar uppgift om pantbrevshavare (se prop. 2002/03:57 s. 28–30).

Intresset av att förenkla kreditinstitutens handläggning av kreditären den talar enligt vår mening för att möjligheten till direktåtkomst till pantbrevsregistret bör utvidgas. Vi föreslår att bestämmelsen i 19 § ändras på så sätt att den som har beviljats tillstånd att vara registrerad i pantbrevsregistret som pantbrevshavare får ha direktåtkomst till samtliga uppgifter i pantbrevsregistret. Direktåtkomsten bör emellertid inte få avse uppgift om registrerad pantbrevshavare, om inte tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare för inteckningen eller den berörda pantbrevshavaren har medgett det. På detta sätt möjliggörs bl.a. att det går att få direktåtkomst till uppgift om att en inteckning saknar anknytande uppgift

om pantbrevshavare och att datapantpantbrevet som svarar mot in-teckningen därmed inte utnyttjas som kreditsäkerhet.

Enligt den nämnda paragrafen i lagen om pantbrevsregister får även inskrivningsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten och lantmäterimy-n-digheter ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får dock avse endast uppgifter som enligt pantbrevshavarens medgivande får lämnas ut till myndigheten. Bestämmelsen bör enligt vår mening ändras på motsvarande sätt som har föreslagits i det föregående. Vi föreslår såle-des att nämnda myndigheter i fortsättningen ska ha direktåtkomst till samtliga uppgifter i pantbrevsregistret men att direktåtkomsten inte ska få avse uppgift om registrerad pantbrevshavare, om inte pantbrevshava-ren har medgett det.

I sammanhanget förtjänar det att uppmärksammas att motsvarande frågeställningar som de som har berörts ovan aktualiseras också när det gäller in-teckningsbrevsregistret. Som vi har konstaterat i avsnitt 5.1.10 bör dessa frågor, såvitt gäller det registret, regleras i förordning.

9 Ikraftträdande och övergångsfrågor

Regeringens förslag: De föreslagna bestämmelserna ska träda i kraft den 1 mars 2009.

Regeringens bedömning: Det behövs inte några övergångsbestäm-melser.

Promemorians förslag och bedömning: I promemorian föreslogs ett ikraftträdande den 1 juli 2008 (se s. 95 f.).

Remissinstanserna: *Bolagsverket* har efterfrågat en övergångsbestäm-melse som ger verket möjlighet att utfärda nödvändiga tillstånd redan innan lagarna träder i kraft. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte haft några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Bolagsverket och Lantmäteriverket har uppgett att avsikten är att Bolagsverket, om det är möjligt, ska överta vissa delar av det system som Lantmäteriverket har byggt upp inom ramen för sin försöksverksamhet med elektronisk förvaring av företagsin-teckningsbrev. Ett övertagande beräknas kunna ske tidigast i början av år 2009. Mot den bakgrunden och med hänsyn till intresset av att berörda aktörer får tillräcklig tid att anpassa sig till det nya systemet föreslår vi att de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 mars 2009.

Vid ikraftträdandet kommer ett stort antal företagsin-teckningsbrev som tillhör banker och andra kreditinstitut att ha registrerats inom ramen för Lantmäteriverkets försöksverksamhet och att förvaras av Lantmäteri-verket (se avsnitt 4.1.2). Det kan antas att kreditinstituten har avsett att dessa registreringar ska införas i det nya systemet. Detta kan synas motivera särskilda övergångsbestämmelser. Om kreditinstituten önskar att de redan gjorda registreringarna ska flyta in i in-teckningsbrevs-registret, torde det emellertid i praktiken kunna ske smidigt genom att varje kreditinstitut – efter att ha fått tillstånd att vara registrerad som

inteckningsbrevshavare – ger in en ansökan som omfattar samtliga företagsinteckningar som har registrerats i Lantmäteriverkets försöksverksamhet. De skriftliga företagsinteckningsbrevsen torde Lantmäteriverket på uppdrag av varje enskilt kreditinstitut kunna överlämna till Bolagsverket.

Bolagsverket har efterfrågat en övergångsbestämmelse för att möjliggöra att erforderliga tillstånd meddelas innan lagarna träder i kraft. Inget torde emellertid hindra att Lantmäteriverkets försöksverksamhet i inledningsskedet fortsätter att löpa parallellt med inteckningsbrevsregistret, fram till dess att tillstånd hunnit meddelas de kreditinstitut och banker som deltar i försöksverksamheten.

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs därför inte enligt vår mening.

10 Kostnader

Kostnader för det allmänna

Det föreslagna inteckningsbrevsregistret ger upphov till dels initiala kostnader för uppbyggnad av registret, dels löpande drifts- och underhållskostnader. Som ovan anförts bör registret finansieras genom avgifter som ger full kostnadstäckning (se avsnitt 5.1.12). Avgifterna bör alltså täcka samtliga kostnader. Inrättandet av registret kommer därför inte att påverka statens finanser.

Med inteckningsbrevsregistret tillkommer det en ny målkategori för förvaltningsdomstolarna. Enligt uppgift från Lantmäteriverket har endast ett fåtal beslut som har fattats enligt lagen om pantbrevsregister överklagats. Det finns anledning att utgå från att även registreringsbeslut enligt lagen om inteckningsbrevsregister kommer att överklagas endast i undantagsfall. Merkostnaderna för domstolsväsendet torde därför bli marginella och kan finansieras inom befintliga anslag.

Det kontrollansvar som staten åläggs genom skadeståndsbestämmelserna (se avsnitt 5.1.11) förväntas inte medföra några kostnader av betydelse.

Förslaget om elektronisk ingivning till företagsinteckningsregistret medför kostnader för att anpassa vissa IT- och handläggningssystem. Systemen är dock redan i viss mån anpassade för en elektronisk ingivning. Bolagsverkets kostnader för handläggning av inskrivningsärenden finansieras också genom avgifter. De kostnader som uppkommer för inrättandet och driften av ett elektroniskt ingivningssystem bör finansieras genom avgifter. Inte heller detta förslag påverkar därför statens finanser.

Kostnader för enskilda

Det är framförallt inom kreditväsendet som det nya systemet med elektroniska företagsinteckningsbrev kommer att leda till besparingar och rationaliseringsvinster. De avgifter som tas ut för registreringsärendena kan antas bli mycket låga (avgifterna för olika slag av registrerings-

åtgärder i pantbrevsregistret uppgår till 3–20 kr, jfr 15 § förordningen om pantbrevsregister). De kostnadsbesparingar som kreditinstitutet kan förväntas göra på sin hantering av företagsinteckningsbrev torde i slutänden även komma kreditinstitutens kunder, dvs. i förevarande fall näringsidkare, till del.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om inteckningsbrevsregister

Inledning

Lagen om inteckningsbrevsregister innehåller bestämmelser om bl.a. förandet av inteckningsbrevsregistret, om registreringsåtgärder, om tillstånd att registreras som inteckningsbrevshavare och om inteckningsbrevshavarens rättigheter och skyldigheter. Lagen kompletteras av en förordning om inteckningsbrevsregister med bl.a. bestämmelser om tillämpningen av bestämmelserna i lagen om inteckningsbrevsregister och om avgifter för vissa registreringsåtgärder.

Lagen är utformad med lagen (1994:448) om pantbrevsregister som förebild.

För handläggningen av registreringsärenden gäller även förvaltningslagen (1986:223) och personuppgiftslagen (1998:204) i den utsträckning som annat inte anges i lagen om inteckningsbrevsregister eller förordningen om inteckningsbrevsregister.

Inledande bestämmelser

1 §

Bolagsverket ska med hjälp av automatiserad behandling föra ett register över sådana företagsinteckningar för vilka det inte finns utfärdat något skriftligt företagsinteckningsbrev (*inteckningsbrevsregister*).

Av 1 kap. 2 § lagen (2008:000) om företagshypotek följer att registrering av en företagsinteckning i inteckningsbrevsregistret innebär att ett elektroniskt företagsinteckningsbrev utfärdas.

(Jfr 1 § i promemorians förslag.)

Paragrafens *första stycke* innehåller en definition av begreppet ”inteckningsbrevsregister”. Definitionen anger att det är fråga om ett register över vissa företagsinteckningar, fört med hjälp av automatiserad behandling.

De företagsinteckningar som finns i inteckningsbrevsregistret är sådana för vilka det inte finns utfärdat något skriftligt inteckningsbrev. Att något skriftligt företagsinteckningsbrev inte finns utfärdat kan bero på att den som har ansökt om inteckning har begärt att inteckningen ska föras in i inteckningsbrevsregistret (se 3 §). Det kan också bero på att ett skriftligt företagsinteckningsbrev har utfärdats men sedermera har konverterats och därvid makulerats (se 4 §). Bestämmelsen täcker inte det fall då ett skriftligt företagsinteckningsbrev har kommit bort eller förstörts och en

ny handling inte kan utfärdas annat än efter det att det förkomna eller förstörda företagsinteckningsbrevet har dödats enligt lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

Av bestämmelsen framgår också att registret ska föras av Bolagsverket (se avsnitt 5.1.2). Bestämmelser om för vilka ändamål registret får användas ges i förordning.

Andra stycket innehåller en erinran om sambandet mellan inteckningsbrevsregistret och de elektroniska företagsinteckningsbrevsen (jfr kommentaren till 1 kap. 2 § lagen om företagshypotek).

Allmänna bestämmelser om registrering

2 §

För att en företagsinteckning ska få föras in i inteckningsbrevsregistret fordras att den är införd i företagsinteckningsregistret och att begäran om registrering framställs enligt 3 eller 4 §.

En uppgift i inteckningsbrevsregistret om en företagsinteckning får förenas med en uppgift om vem som har rätt att råda över registreringen (*inteckningsbrevshavare*). Endast den som har fått tillstånd enligt 12 § får registreras som inteckningsbrevshavare. Om registret inte innehåller någon uppgift om inteckningsbrevshavare, ska den vars egendom har intecknats anses som inteckningsbrevshavare.

Om en företagsinteckning har varit föremål för beslut om utbyte enligt 4 kap. 14 § lagen (2008:000) om företagshypotek eller motsvarande äldre bestämmelser, ska bestämmelserna i denna lag om företagsinteckning i stället gälla de genom utbytet beslutade företagsinteckningsbrevsen.

(Jfr 2 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller vissa allmänna bestämmelser om registrering i inteckningsbrevsregistret.

I *första stycket* anges att en företagsinteckning får föras in i registret om den är införd i företagsinteckningsregistret och det begärs att den ska föras in i inteckningsbrevsregistret. En sådan begäran kan göras i samband med en ansökan om företagsinteckning (3 §). Det kan också göras en särskild begäran om att en tidigare beviljad företagsinteckning, för vilken det har utfärdats ett skriftligt företagsinteckningsbrev, ska registreras i inteckningsbrevsregistret (4 §).

I *andra stycket* anges att en uppgift om en företagsinteckning får förenas med en uppgift om inteckningsbrevshavare. Det är alltså inte nödvändigt att föra in en uppgift om inteckningsbrevshavare. Inteckningsbrevshavaren är den som har rätt att råda över registreringen.

En förutsättning för att någon ska kunna registreras som inteckningsbrevshavare är att han eller hon har fått tillstånd till detta av Bolagsverket. Bestämmelser om sådant tillstånd finns i 12 §.

Om den registrerade företagsinteckningen saknar uppgift om inteckningsbrevshavare, anses den intecknade egendomens ägare som inteckningsbrevshavare.

Den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som ska anses som inteckningsbrevshavare har enligt 14 § samma rättigheter och skyldigheter som en innehavare av ett skriftligt företagsinteckningsbrev.

I *tredje stycket* finns en särskild bestämmelse som gäller företagsinteckning som har varit föremål för beslut om utbyte. En sådan åtgärd innebär att ett företagsinteckningsbrev byts mot två eller flera företagsinteckningsbrev. Det är dock även efter utbytet fråga om en enda företagsinteckning (se 4 kap. 14 § lagen om företagshypotek). De företagsinteckningsbrev som har varit föremål för ett beslut om utbyte kan ha olika innehavare, varav någon kanske vill ha ett skriftligt företagsinteckningsbrev och någon annan vill använda sig av inteckningsbrevsregistret. Det har därför ansetts mer lämpligt att i inteckningsbrevsregistret redovisa de genom utbytesbeslutet tillkomna företagsinteckningsbrev var för sig och att till dem knyta samma regler som i övrigt gäller för de inteckningar som är redovisade i registret. De ”företagsinteckningsbrev” som har kommit till genom utbytesbeslut likställs därför med företagsinteckningar.

Bestämmelsen omfattar utbytesåtgärder enligt 4 kap. 14 § lagen om företagshypotek och motsvarande äldre bestämmelser (se avsnitt 5.1.4.)

Registrering av nya företagsinteckningar

3 §

På begäran av den som ger in en ansökan om företagsinteckning till inskrivningsmyndigheten ska Bolagsverket föra in en uppgift om företagsinteckningen, om en sådan beviljas, i inteckningsbrevsregistret. Om sökanden begär det, ska verket samtidigt föra in en uppgift om inteckningsbrevshavare.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas även i samband med ansökningar om sådana inteckningsåtgärder som avses i 4 kap. 14–16 §§ lagen (2008:000) om företagshypotek.

(Jfr 3 § i promemorians förslag.)

En företagsinteckning kan föras in i inteckningsbrevsregistret antingen i samband med att inteckningen beviljas eller blir föremål för någon inteckningsåtgärd eller genom s.k. konvertering av tidigare beviljade inteckningar. I denna paragraf behandlas de båda förstnämnda fallen.

I *första stycket* behandlas det fallet då ansökan om registrering i inteckningsbrevsregistret görs i samband med ansökan om företagsinteckning. För att en företagsinteckning ska få föras in i inteckningsbrevsregistret i anslutning till inteckningsbeslutet fordras att ansökan om registrering har gjorts av en behörig person. Vem som är behörig framgår av 1 kap. 2 § lagen om företagshypotek.

En begäran om registrering måste ges in till inskrivningsmyndigheten. Eftersom Bolagsverket är både inskrivningsmyndighet och ansvarigt för inteckningsbrevsregistret, torde detta inte medföra några problem. Begäran måste bifogas ansökan om inteckning och kan inte ges in efter inskrivningsdagens slut.

I samband med att företagsinteckningen förs in i inteckningsbrevsregistret kan det också, på sökandens begäran, registreras en uppgift om inteckningsbrevshavare. För att en inteckningsbrevshavare ska få registreras krävs att denne fått tillstånd att bli registrerad som inteckningsbrevshavare (se 12 §). Om någon sådan uppgift inte förs in, ska den

vars egendom har in-tecknats anses som in-teckningsbrevshavare (se 2 § andra stycket).

Av *andra stycket* framgår att Bolagsverket i samband med utbyte, sammanföring och nedsättning på sökandens begäran ska registrera företagsin-teckningen i in-teckningsbrevsregistret i stället för att utfärda ett nytt, skriftligt företagsin-teckningsbrev (jfr 4 kap. 14–16 §§ lagen om företagshypotek). Formerna för framställningen och kraven på framställningens innehåll blir desamma som om ansökan hade gjorts i samband med ansökan om nyregistrering.

Registrering av tidigare beviljade företagsin-teckningar

4 §

På begäran av en innehavare av ett skriftligt företagsin-teckningsbrev ska Bolagsverket föra in en uppgift om den företagsin-teckning som svarar mot företagsin-teckningsbrevet i in-teckningsbrevsregistret. Om sökanden begär det, ska verket samtidigt föra in en uppgift om in-teckningsbrevshavare.

En företagsin-teckning får föras in i in-teckningsbrevsregistret enligt bestämmelserna i första stycket endast om det skriftliga företagsin-teckningsbrevet har getts in till Bolagsverket. I samband med införandet i registret ska företagsin-teckningsbrevet förstöras.

I fråga om in-teckningar som har beviljats eller sökts enligt de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet av lagen (1984:649) om företagshypotek gäller bestämmelserna i denna lag om skriftligt företagsin-teckningsbrev även sådana fordringsbevis som avses i 8 § lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek. En sådan handling behöver dock inte förstöras, om den förses med en påskrift om att den inte längre medför någon rätt i den in-tecknade egendomen.

(Jfr 4 § i promemorians förslag.)

Paragrafen behandlar s.k. konvertering. Med konvertering avses att en tidigare beviljad företagsin-teckning, för vilken det har utfärdats ett skriftligt företagsin-teckningsbrev, förs in i in-teckningsbrevsregistret och att det motsvarande skriftliga företagsin-teckningsbrevet samtidigt förstörs. Även i detta fall får det i registret föras in en uppgift om vem som ska vara in-teckningsbrevshavare. En förutsättning för att den avsedda in-teckningsbrevshavaren ska få registreras är att denne beviljats tillstånd att vara registrerad i registret (se 12 §).

En ansökan om konvertering har inte något samband med något pågående inskrivningsärende. Ansökan ska därför ges in till Bolagsverket, som är ansvarig myndighet för in-teckningsbrevsregistret.

Av *andra stycket* följer att det skriftliga in-teckningsbrevet måste ges in för att konvertering ska få ske. Bolagsverket ska kontrollera att ett korrekt företagsin-teckningsbrev har getts in och att det svarar mot en in-teckning som förekommer i företagsin-teckningsregistret. I samband med att företagsin-teckningen registreras i in-teckningsbrevsregistret ska det skriftliga företagsin-teckningsbrevet förstöras.

Tredje stycket behandlar konvertering av företagsin-teckningar som har beviljats före ikraftträdandet av lagen (1984:649) om företagshypotek

och som inte kommer till uttryck i ett företagsinteckningsbrev utan i ett skuldebrev. Bestämmelsen innebär att även dessa handlingar kan konverteras till elektroniska företagsinteckningsbrev men att skuldebrevet inte behöver förstöras om det förses med en påskrift om att de inte längre medför någon rätt i den intecknade egendomen. Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.4.

Registrering av inteckningsbrevshavare

5 §

Om inteckningsbrevsregistret inte innehåller någon uppgift om inteckningsbrevshavare, ska Bolagsverket på begäran av den som enligt 2 § andra stycket ska anses som inteckningsbrevshavare föra in en uppgift om inteckningsbrevshavare i registret.

(Jfr 5 § i promemorians förslag.)

Paragrafen behandlar den situationen då en inteckning i inteckningsbrevsregistret inte är förenad med någon uppgift om inteckningsbrevshavare. Av paragrafen framgår att det då är möjligt att genom en särskild registreringsåtgärd komplettera registreringen med uppgift om inteckningsbrevshavare. Det förutsätter en begäran från den som dittills har varit att anse som inteckningsbrevshavare (se 2 § andra stycket). Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.4.

Avregistrering eller byte av inteckningsbrevshavare

6 §

På begäran av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare ska Bolagsverket ta bort uppgiften om inteckningsbrevshavare från inteckningsbrevsregistret.

Om sökanden begär det, ska Bolagsverket i samband med en åtgärd enligt första stycket föra in en ny uppgift om inteckningsbrevshavare i registret.

(Jfr 6 § i promemorians förslag.)

I *första stycket* anges att uppgift om innehavare av ett elektronisk företagsinteckningsbrev kan tas bort från en inteckning som är förenad med sådan uppgift. En sådan ansökan kan bara göras av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare.

Av *andra stycket* framgår att Bolagsverket, i samband med att en uppgift om sådan inteckningsbrevshavare tas bort, kan föra in en ny uppgift om inteckningsbrevshavare i registret. Detta behöver dock bara göras om sökanden begär det. Om det inte förs in någon ny sådan uppgift, kommer den som innehar den intecknade egendomen att anses som inteckningsbrevshavare (se 2 § andra stycket).

Avregistrering av företagsinteckning m.m.

7 §

På begäran av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som enligt 2 § andra stycket ska anses som inteckningsbrevshavare, ska Bolagsverket utfärda ett skriftligt företagsinteckningsbrev som svarar mot företagsinteckningen. I samband med att det skriftliga företagsinteckningsbrevet utfärdas ska inteckningen tas bort från inteckningsbrevsregistret.

(Jfr 7 § i promemorians förslag.)

Paragrafen handlar om avregistrering av företagsinteckning från inteckningsbrevsregistret. Den ger den som har registrerats som inteckningsbrevshavare eller som ska anses som inteckningsbrevshavare möjlighet att begära att företagsinteckningen ska avregistreras ur inteckningsbrevsregistret och att det i stället ska utfärdas ett skriftligt företagsinteckningsbrev. Denna möjlighet måste finnas bl.a. eftersom inte alla kan förväntas uppfylla kraven för att få tillstånd att vara registrerad som inteckningsbrevshavare (se 12 §).

Bolagsverkets prövning kan i dessa fall begränsas till att avse att inteckningsbrevsregistret innehåller en inteckning som svarar mot det begärda skriftliga företagsinteckningsbrevet samt att sökanden antingen är registrerad som inteckningsbrevshavare eller att anse som sådan (se 2 § andra stycket).

Av andra meningen följer att Bolagsverket i samband med att det skriftliga företagsinteckningsbrevet utfärdas ska avregistrera företagsinteckningen från inteckningsbrevsregistret.

Paragrafen har sin förebild i 8 § lagen om pantbrevsregister. I den paragrafen anges att skriftligt pantbrev också ska utfärdas om Kronofogdemyndigheten har utmätt pantbrevet hos den intecknade egendomens ägare och begär att ett skriftligt pantbrev ska utfärdas. Eftersom något ägarhypotek inte kan uppkomma i ett företagsinteckningsbrev, kan ett företagsinteckningsbrev inte utmätas. Det har därför inte ansetts finnas behov av någon bestämmelse som ger Kronofogdemyndigheten rätt att begära att det utfärdas ett skriftligt företagsinteckningsbrev.

8 §

Om en företagsinteckning, som är införd i inteckningsbrevsregistret, dödas eller blir utan verkan, ska Bolagsverket ta bort företagsinteckningen från registret. Om en inteckning blir utan verkan endast till viss del eller blir föremål för åtgärd som avses i 4 kap. 14–16 §§ lagen (2008:000) om företagshypotek, ska uppgift om detta föras in i inteckningsbrevsregistret.

(Jfr 8 § i promemorians förslag.)

Om en företagsinteckning dödas eller av annan anledning blir utan verkan, ska inteckningen tas bort från inteckningsbrevsregistret. En företagsinteckning kan dödas enligt bestämmelserna i lagen om företagshypotek (se 4 kap. 17 § lagen om företagshypotek). Den kan bli utan verkan på grund av att borgenären tillerkänns betalning i konkurs på

grund av inteckningen (se 3 kap. 4 § lagen om företagshypotek, jfr 11 kap. 22 § konkurslagen [1987:672]).

I andra meningen anges att det på motsvarande sätt ska antecknas i inteckningsbrevsregistret om en inteckning blir utan verkan endast till viss del eller blir föremål för andra inteckningsåtgärder än dödning, t.ex. utbyte eller sammanföring.

Åtgärderna ska vidtas av Bolagsverket självmant. Inteckningsbrevshavaren behöver inte höras.

Hinder mot avregistrering

9 §

På begäran av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som enligt 2 § andra stycket ska anses som inteckningsbrevshavare, ska Bolagsverket besluta att inteckningen inte får tas bort från inteckningsbrevsregistret enligt 7 §.

Ett beslut som avses i första stycket gäller till dess att inskrivningsmyndigheten har avslutat ett ärende enligt 4 kap. 14–17 §§ lagen (2008:000) om företagshypotek. Om inteckningsbrevshavaren begär det, får Bolagsverket häva beslutet även dessförinnan.

(Jfr 9 § i promemorians förslag.)

För att säkerställa att någon inte förfogar över en företagsinteckning som är registrerad i inteckningsbrevsregistret innan inskrivningsmyndighetens beslut om inteckningsåtgärd har hunnit att registreras i inteckningsbrevsregistret har det i *första stycket* införts en bestämmelse om att Bolagsverket, på ansökan av den som är eller är att anse som inteckningsbrevshavare, får besluta att en företagsinteckning inte får tas bort från registret. En inteckningsåtgärd som avser en inteckning som är registrerad i inteckningsbrevsregistret får inte vidtas, om det inte i inteckningsbrevsregistret har registrerats ett beslut om hinder mot avregistrering (se 4 kap. 18 § lagen om företagshypotek).

Av *andra stycket* följer att beslutet om hinder mot avregistrering består fram till dess att inskrivningsmyndigheten har avslutat ärendet om inteckningsåtgärd. Hindret hävs därefter automatiskt i och med att uppgift om åtgärden förs in i inteckningsbrevsregistret.

Eftersom det kan förekomma att en inteckningsåtgärd av någon anledning aldrig kommer till stånd, har det i andra styckets andra mening införts en möjlighet för inteckningsbrevshavaren att häva beslutet.

Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.6.

10 §

På begäran av Kronofogdemyndigheten ska Bolagsverket besluta att sådana registreringsåtgärder som anges i 5–7 §§ inte får vidtas. Ett sådant beslut gäller till dess att något annat har förordnats.

(Jfr 10 § i promemorians förslag.)

I utskökningsbalken finns bestämmelser om att Kronofogdemyndigheten vid en utmätning eller en kvarstad ska vidta åtgärder för att säkerställa utmätningen respektive kvarstaden (se 6 kap. 5 § och 16 kap. 13 §

jämförd med 6 kap. 5 § utsökningsbalken). Det finns således ett behov av att Kronofogdemyndigheten i dessa fall kan förhindra att ett elektroniskt företagsinteckningsbrev pantförskrivs utan myndighetens tillstånd (se avsnitt 5.1.4). I denna paragraf har därför tagits in en bestämmelse om att Bolagsverket på Kronofogdemyndighetens begäran ska besluta att en företagsinteckning inte får avregistreras eller att en ny inteckningsbrevshavare inte får registreras. Bestämmelsen hindrar dock inte att en företagsinteckning som dödats eller blivit utan verkan tas bort från registret enligt 8 §.

Ett sådant beslut gäller tills vidare och kan inte hävas annat än om Kronofogdemyndigheten eller, efter överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut, domstolen har beslutat att det inte längre finns skäl för åtgärden.

Rättelse

11 §

En uppgift i inteckningsbrevsregistret ska rättas, om uppgiften innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av att Bolagsverket eller någon annan har gjort sig skyldig till skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Den vars rätt berörs ska ges tillfälle att yttra sig.

(Jfr 11 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om rättelse. Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.7.

I paragrafen anges att en uppgift i inteckningsbrevsregistret ska rättas om den innehåller någon uppenbar oriktighet. En förutsättning för att en uppgift ska få rättas är att den beror på Bolagsverkets eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende eller på något tekniskt fel. Det är alltså fråga om sådana fall då en uppgift avviker från vad som var avsett. Om oriktigheten däremot beror på något annat förhållande, t.ex. felaktig rättstillämpning, kan rättelseinstitutet enligt denna paragraf inte användas. I stället får det beslut som föranlett den felaktiga uppgiften angripas genom överklagande. Det finns också ett visst utrymme för omprövning enligt 27 § förvaltningslagen.

En fråga om rättelse kan Bolagsverket ta upp självmant eller efter påpekande. Ett påpekande kan framställas i samband med en ansökan eller helt formlost utan samband med något pågående ärende.

Bolagsverket ska ge den som berörs tillfälle att yttra sig innan rättelse sker. Denna kommunikationsskyldighet innebär inte att en rättelseåtgärd är beroende av samtycke från den som berörs.

Tillstånd att registreras som inteckningsbrevshavare

12 §

Tillstånd att bli registrerad som inteckningsbrevshavare meddelas av Bolagsverket.

Vid tillståndsprövningen ska Bolagsverket särskilt beakta

1. att sökanden har tillgång till den tekniska utrustning och den tekniska sakkunskap som fordras för in-teckningsbrevsregistrets funktion,
2. att det finns tillfredsställande former för betalning av stämpelskatt, expeditionsavgifter och registreringsavgifter, och
3. att sökanden även i övrigt uppfyller de krav på lämplighet som bör ställas med hänsyn till in-teckningsbrevsregistrets uppbyggnad och funktion.

(Jfr 12 § i promemorians förslag.)

Enligt 2 § får endast den som har beviljats tillstånd att bli registrerad i in-teckningsbrevsregistret registreras som in-teckningsbrevshavare i registret. I förevarande paragraf behandlas vem som handlägger ärenden om tillstånd att bli registrerad i in-teckningsbrevsregistret och kriterierna för tillstånd (se avsnitt 5.1.3).

Av *första stycket* framgår att Bolagsverket handlägger ärenden om tillstånd att bli registrerad i in-teckningsbrevsregistret.

I *andra stycket* har förutsättningar för att tillstånd ska få medges angetts. Sökanden ska ha tillgång till den tekniska utrustning och den tekniska sakkunskap som fordras för in-teckningsbrevsregistrets funktion. Det måste också finnas förutsättningar för en väl fungerande uppbörd av stämpelskatt och avgifter, t.ex. genom att avtal träffats om att dessa avgifter kan tas ut genom autogiro. Därutöver har det uppställts ett generellt krav på lämplighet.

Motsvarande kriterier gäller för tillstånd att bli registrerad i pantbrevsregistret som pantbrevshavare (se 14 § lagen om pantbrevsregister, jfr prop. 1993/94:197 s. 67). Avsikten är att bestämmelserna ska tillämpas på samma sätt.

Beslut i tillståndsfrågor får överklagas till länsrätt (se 15 §).

13 §

Tillstånd som avses i 12 § får återkallas om tillståndshavaren inte längre uppfyller de krav som anges i 12 § andra stycket.

När ett beslut om återkallelse av tillstånd har vunnit laga kraft, ska Bolagsverket självmant vidta de åtgärder som anges i 7 §, om det inte finns något hinder mot detta enligt 9 eller 10 §.

(Jfr 13 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om återkallelse av tillstånd att vara registrerad i in-teckningsbrevsregistret som in-teckningsbrevshavare.

Återkallelse av tillstånd ska ske om det framgår att tillståndshavaren inte längre uppfyller de krav som anges i 12 §.

Om ett tillstånd återkallas, finns det inte längre förutsättningar att ha kvar företagsin-teckningar för vilka tillståndshavaren är registrerad som in-teckningsbrevshavare i in-teckningsbrevsregistret. Bolagsverket ska då självmant avregistrera dessa företagsin-teckningar och utfärda skriftliga företagsin-teckningsbrev som svarar mot företagsin-teckningarna. Om det finns ett beslut om hinder mot avregistrering enligt 9 eller 10 §, måste emellertid verket avvakta med avregistreringen till dess att hindret har undanröjts.

Inteckningsbrevshavarens rättigheter och skyldigheter

14 §

Den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som enligt 2 § andra stycket ska anses som inteckningsbrevshavare har de rättigheter och skyldigheter som följer med innehavet av ett skriftligt företagsinteckningsbrev.

(Jfr 14 § i promemorians förslag.)

Av paragrafen följer att den som är registrerad som inteckningsbrevshavare (eller som ska anses som sådan) har samma rättsliga ställning som innehavaren av ett skriftligt inteckningsbrev.

En sådan inteckningsbrevshavare har de rättigheter som följer med innehavet av ett skriftligt företagsinteckningsbrev. Det innebär bl.a. att dennes samtycke är nödvändigt för att inteckningsåtgärder ska få vidtas (se 4 kap. 14–17 §§ lagen om företagshypotek).

Av paragrafen framgår också att inteckningsbrevshavaren har samma skyldigheter som en innehavare av ett skriftligt inteckningsbrev. Detta innebär till bl.a. att inteckningsbrevshavaren är skyldig att se till så att den rätt som ägaren av den intecknade egendomen har till företagsinteckningsbrevet inte åsidosätts. Inteckningsbrevshavaren är således t.ex. skyldig att medverka till att ny inteckningsbrevshavare registreras efter det att näringsidkaren betalat den fordran som låg till grund för inteckningsbrevshavarens registrering i inteckningsbrevsregistret.

Överklagande

15 §

Bolagsverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

(Jfr 15 § i promemorians förslag.)

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande.

Av *första stycket* följer att Bolagsverkets beslut får överklagas hos länsrätt. Eftersom Bolagsverket är beläget i Sundsvall, ska överklagande ske hos Länsrätten i Västernorrlands län.

Bestämmelsen omfattar enbart överklagade beslut enligt denna lag. Det innebär att bestämmelsen inte omfattar t.ex. överklagande av beslut att inte lämna ut uppgift från registret. Här gäller i stället 15 kap. 7 och 8 §§ sekretesslagen (1980:100).

Av *andra stycket* framgår att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Det finns även särskilda bestämmelser i personuppgiftslagen om överklagande av beslut rörande vissa personuppgiftsfrågor, t.ex. myndighets beslut om information enligt 26 § personuppgiftslagen (se 52 och 53 §§ personuppgiftslagen).

Fullmakt

16 §

I ärenden enligt denna lag behöver ombud inte visa upp skriftlig fullmakt annat än om Bolagsverket anser att det behövs.

(Jfr 16 § i promemorians förslag.)

I paragrafen finns en bestämmelse om företeende av fullmakt.

Av bestämmelsen framgår att skriftlig fullmakt inte behöver visas upp annat än om Bolagsverket anser att det behövs. Bestämmelsen är tillämplig i såväl registreringsärenden som andra ärenden enligt lagen om inteckningsbrevsregister.

Vid bedömningen av om företeende av fullmakt behövs bör Bolagsverket beakta risken i det enskilda fallet för att ombudet saknar behörighet samt ombudets vilja och förmåga att omgående vidta åtgärder för att ändra en felaktig åtgärd och ersätta skada som den medför. Om ombudet uppträder i egenskap av befattningshavare hos någon som har tillstånd att vara registrerad som inteckningsbrevshavare och som står under tillsyn enligt särskild lagstiftning, t.ex. en bank, torde Bolagsverket normalt kunna underlåta att infordra fullmakt.

Bemyndigande m.m.

17 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för registrering enligt denna lag.

(Jfr 17 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att utfärda föreskrifter med rätt för regeringen att överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter om avgifter för registreringsåtgärder. Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.12.

18 §

Regeringen meddelar föreskrifter om inteckningsbrevsregistrets innehåll, närmare ändamål och behandling av uppgifter samt om personuppgiftsansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om förandet av registret och om ingivning av ansökningar i registreringsärenden.

(Jfr 17 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller – av tydlighetsskäl – upplysningar om att regeringen kan meddela föreskrifter om inteckningsbrevsregistret. Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.10.

Av *första stycket* framgår att sådana föreskrifter gäller bl.a. personuppgiftsansvar, registrets ändamål och frågor om direktåtkomst till registret.

Andra stycket avser frågor om förandet av registret och om ingivning av ansökningar i registreringsärenden. Till skillnad från vad som gäller

enligt första stycket kan regeringen i dessa delar överlåta åt en myndighet under regeringen att meddela bestämmelser i ämnet.

Skadestånd

19 §

Tillfogas någon skada genom oriktig eller missvisande uppgift i in-teckningsbrevsregistret eller i annat fall genom fel i samband med uppläg-gning eller förande av registret, har han eller hon rätt till ersättning av staten, om det inte visas att felaktigheten beror på en omständighet utanför Bolagsverkets kontroll vars följder verket inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Ersättning enligt första stycket kan efter skälighet sättas ned eller falla bort, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan.

Om personuppgifter i in-teckningsbrevsregistret har behandlats i strid med denna lag eller andra föreskrifter om registret, är också 48 § personuppgiftslagen (1998:204) tillämplig.

(Jfr 18 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt till ersättning av staten vid bl.a. oriktig uppgift i in-teckningsbrevsregistret. Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.11.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär att staten har ett s.k. kontrollansvar för skada som beror på oriktig eller missvisande uppgift i in-teckningsbrevsregistret eller på fel i samband med uppläggning eller förande av registret. Statens skadeståndsansvar inträder sålunda när de felaktigheter som har orsakat skadan ligger inom Bolagsverkets kontrollsfär. I så fall lämnas ersättning för alla skador som beror på felaktigheten under förutsättning att det finns adekvat kausalitet mellan felaktigheten och skadan.

Kontrollansvaret omfattar endast fel hos Bolagsverket. Handläggningsfel hos användarna, fel i användarnas tekniska utrustning eller fel i överföringen mellan användarna och Bolagsverket omfattas således inte.

Utanför bestämmelsen faller skada till följd av oriktigt utlämnade av sekretesskyddade uppgifter liksom skada till följd av fel vid Bolagsverkets tillståndsprövning enligt 12 §. Sådana skadeståndsfrågor får i stället bedömas enligt samma regler som gäller vid annan myndighetsutövning, dvs. enligt skadeståndslagens regler om skadestånd på grund av felaktig myndighetsutövning. Inte heller omfattas skada som beror på oriktigheter i inskrivningsmyndighetens handläggning av inskrivningsärenden, även om sådana oriktigheter kan återspeglas i in-teckningsbrevsregistret.

Av *andra stycket* följer att jämkning av skadeståndet kan ske om den skadelidande har varit medvållande till skadan.

I *tredje stycket* föreskrivs att 48 § personuppgiftslagen är tillämplig om personuppgifter har behandlats i strid med denna lag eller andra föreskrifter om registret. Bestämmelsen innebär att ersättning kan utgå för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med lagen om in-teckningsbrevsregister eller andra föreskrifter om registret har orsakat (se prop. 1997/98:44 s. 105 och 143 samt prop. 2002/03:49 s. 140).

11.2 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

8 kap. 31 §

Sekretess gäller i verksamhet som avser förande av inteckningsbrevsregistret enligt lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister för uppgift om registrerad inteckningsbrevshavare, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada.

Trots sekretessen får uppgift lämnas till den vars egendom har intecknats.

(Jfr 8 kap. 22 a § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess för inteckningsbrevsregistrets uppgifter om inteckningsbrevshavare. Frågan har behandlats i avsnitt 5.18 och 5.1.10. I 8 kap. 22 § sekretesslagen finns bestämmelser om sekretesskydd för uppgifter om pantbrevshavare i pantbrevsregistret. Bestämmelserna i förevarande paragraf är avsedda att ha samma innebörd som de bestämmelserna (se prop. 1993/94:197 s. 80 f. och 2002/03:57 s. 43 och 44).

11.3 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

11 kap. 22 §

Om utdelning eller efterutdelning har utfallit på ett företagsinteckningsbrevs belopp, ska förvaltaren anmäla detta till inskrivningsmyndigheten. Anmälan ska göras sedan beslutet att fastställa utdelningen eller efterutdelningen har vunnit laga kraft eller, i fall som avses i 21 §, när utbetalningen har ägt rum. Tillsammans med anmälningen ska förvaltaren sända in utdelningsförslaget eller någon annan handling som visar fördelningen.

När inteckningsborgenären lyfter betalning, ska detta antecknas på företagsinteckningsbrevet. Om företagsinteckningsbrevet är elektroniskt, ska förvaltaren i stället anmäla betalningen till Bolagsverket för registrering i inteckningsbrevsregistret.

(Jfr 11 kap. 22 § i promemorians förslag.)

I paragrafen finns bestämmelser om åtgärder som en konkursförvaltare ska vidta om utdelning eller efterutdelning har utfallit på ett företagsinteckningsbrevs belopp.

Av andra stycket i dess hittills gällande lydelse följer att anteckning om betalning ska göras på inteckningsbrevet. Med anledning av att det införs en möjlighet att utfärda elektroniska företagsinteckningsbrev har det tydliggjorts att anteckning enbart ska göras på skriftliga företagsinteckningsbrev.

Elektroniska företagsinteckningsbrev utgörs av en registrering i inteckningsbrevsregistret. Om utdelning eller efterutdelning har utfallit på ett elektroniskt företagsinteckningsbrevs belopp, ska detta anmälas till Bolagsverket för registrering i inteckningsbrevsregistret. Om en sådan

anmälan har gjorts, ska Bolagsverket anteckna uppgift om utdelningen i registret (se 8 § lagen om inteckningsbrevsregister).

11.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:448) om pantbrevsregister

19 §

Den som har fått tillstånd enligt 14 § får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får *dock inte* avse *uppgift* om registrerad pantbrevshavare *annat än om*

1. *tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare för inteckningen, eller*

2. *den berörda pantbrevshavaren har medgett det.*

Även inskrivningsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten och lantmäterimyndigheter får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får *inte avse uppgift om registrerad pantbrevshavare, om inte pantbrevshavaren har medgett det.*

(Jfr 19 § i promemorians förslag.)

I paragrafen finns bestämmelser om direktåtkomst till det av Lantmäteriverket förda pantbrevsregistret. Frågan har behandlats i avsnitt 8.

Enligt *första stycket* får den som har fått tillstånd enligt 14 § ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Tidigare har därvid gällt att sådan direktåtkomst enligt huvudregeln får avse *endast* uppgifter om inteckningar för vilka tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare samt att direktåtkomst till uppgifter om andra inteckningar får lämnas endast om den berörda pantbrevshavaren har medgivit det. Enligt paragrafens nya lydelse är utgångspunkten att den som har beviljats tillstånd att vara registrerad i pantbrevsregistret som pantbrevshavare får ha direktåtkomst till *samtliga* uppgifter i pantbrevsregistret. Direktåtkomsten får emellertid inte avse uppgift om registrerad pantbrevshavare annat än om tillståndshavaren själv är registrerad som pantbrevshavare för inteckningen eller den berörda pantbrevshavaren har medgett det. På detta sätt möjliggörs att det går att få direktåtkomst till uppgift om att en inteckning saknar anknytande uppgift om pantbrevshavare och att datapantbrevet som svarar mot inteckningen därmed inte utnyttjas som kreditsäkerhet.

Av *andra stycket* följer att även inskrivningsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten och lantmäterimyndigheterna får ha direktåtkomst till samtliga uppgifter i registret. På motsvarande sätt som gäller enligt första stycket får myndigheterna dock ha direktåtkomst till uppgifter om registrerade pantbrevshavare endast efter att den registrerade pantbrevshavaren medgett det.

20 §

Den statliga lantmäterimyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

(Paragrafen saknar motsvarighet i promemorian.)

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande.

Ändringen i *första stycket* är av redaktionellt slag.

I *andra stycket* har det införts ett krav på prövningstillstånd. Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.7.

11.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:000) om företagshypotek

1 kap. 2 §

En näringsidkare som vill upplåta företagshypotek i sin näringsverksamhet har rätt att få inskrivning av ett visst belopp i verksamheten (företagsinteckning). Bevis om inteckningen kallas företagsinteckningsbrev.

Ett företagsinteckningsbrev utfärdas antingen i skriftlig form (skriftligt företagsinteckningsbrev) eller genom registrering i inteckningsbrevsregistret enligt lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister (elektroniskt företagsinteckningsbrev).

Det som sägs om näringsidkare i denna lag gäller även den som avser att utöva näringsverksamhet men som ännu inte har påbörjat verksamheten. Om en näringsidkare avlider, träder dödsboet i näringsidkarens ställe.

(Jfr 1 kap. 1 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller grundläggande regler om rätten för en näringsidkare att inteckna sin verksamhet och om bevis om inteckningen. Motsvarande bestämmelse för datapantbrev finns i 6 kap. 1 § jordabalken (jfr prop. 1993/94:197 s. 73 f.).

Företagsinteckningsbrev har hittills enbart utfärdats i pappersform.

I ett nytt *andra stycke* har införts bestämmelser om att företagsinteckningsbrevet kan vara antingen ett skriftligt företagsinteckningsbrev eller ett elektroniskt företagsinteckningsbrev. Det elektroniska företagsinteckningsbrevet framträder enbart som en särskild registrering i inteckningsbrevsregistret. Det anses utfärdat i och med att uppgift om företagsinteckningen registreras i inteckningsbrevsregistret.

Bestämmelserna i andra stycket i paragrafens hittills gällande lydelse har flyttats till ett nytt *tredje stycke*.

1 kap. 3 §

Ett företagshypotek upplåts genom att näringsidkaren överlämnar företagsinteckningsbrevet som säkerhet för en fordran.

Ett elektroniskt företagsinteckningsbrev ska anses ha överlämnats till borgenären, när borgenären eller någon som företräder honom eller henne har registrerats som inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret.

(Jfr 1 kap. 2 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur säkerhet upplåts genom företagsinteckning. Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.5. Motsvarande bestämmelse för datapantbrev finns i 6 kap. 2 § jordabalken (jfr prop. 1993/94:197 s. 74 f.).

Av *första stycket* framgår att en näringsidkare upplåter säkerhet för en fordran genom att överlämna ett företagsinteckningsbrev beträffande sin egendom. Något överlämnande i traditionell mening kan inte ske i fråga om elektroniska företagsinteckningsbrev; det elektroniska företagsinteckningsbrevet finns ju bara i form av en registrering i inteckningsbrevsregistret. I ett nytt *andra stycke* har därför tagits in en bestämmelse som lägger fast vad som fordras för att ett elektroniskt företagsinteckningsbrev ska anses överlämnat. Bestämmelsen innebär att kravet på överlämnande av företagsinteckningsbrev ska anses uppfyllt om borgenären eller någon som företräder borgenären har registrerats som inteckningsbrevshavare i inteckningsbrevsregistret. Genom en sådan registrering förhindras nämligen den vars egendom har intecknats från att förfoga över företagsinteckningsbrevet på egen hand (jfr 2 § lagen om inteckningsbrevsregister).

Förekomsten av en registrering av inteckningsbrevshavare innebär inte utan vidare att det har uppkommit en giltig säkerhet. En giltig upplåtelse av säkerhet kräver att det även finns ett bakomliggande fordringsförhållande och en giltig upplåtelse av säkerhet av den intecknade egendomens ägare. Registreringen ersätter enbart själva överlämnandet av företagsinteckningsbrevet.

Överlämnande av ett företagsinteckningsbrev utgör inte alltid en nödvändig förutsättning för att en giltig säkerhetsupplåtelse ska ske. En sakrättsligt skyddad upplåtelse av säkerhet kan också uppkomma genom att tredje man som innehar företagsinteckningsbrevet underrättas om upplåtelsen. Om inteckningen är registrerad i inteckningsbrevsregistret, ska den som har registrerats som inteckningsbrevshavare underrättas.

Registreringen är således inte helt avgörande för frågan om och när säkerhet uppkommer. Den är inte heller alltid avgörande för frågan om säkerhetens bestånd. Om en registeruppgift faller bort på grund av tekniskt fel eller handläggningsfel, påverkas inte giltigheten av säkerheten.

Vidare kan en säkerhet upphöra trots att registreringen består. Så är fallet om den fordran, för vilken upplåtelse av säkerhet skedde, betalas eller om företagsinteckningsbrevet till följd av överenskommelse upphör att gälla eller förklaras ogiltigt.

4 kap. 3 §

Vid behandlingen hos inskrivningsmyndigheten av inskrivningsärenden tillämpas inte bestämmelserna i 10 § andra stycket, 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223). Av 37 a och 37 b §§ lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter framgår att inskrivningsmyndigheten ska ompröva beslut om stämpelskatt i vissa fall.

Ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden ska vara skriftliga.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ingivning av ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden.

(Jfr 2 kap. 3 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om behandlingen av inskrivningsärenden hos inskrivningsmyndigheten. *Första stycket* är oförändrat.

Som har redovisats i avsnitt 6 har det ansetts att det bör vara möjligt att ge in ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden i elektronisk form. Av *andra stycket* framgår att ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden ska vara skriftliga. Ett krav på skriftlighet anses normalt inte hindra elektroniska rutiner och det har därför inte bedömts nödvändigt att ändra den bestämmelsen.

Ett nytt *tredje stycke* har tillagts. Det innehåller – av tydlighetsskäl – en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ingivning av ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden.

4 kap. 3 a §

I inskrivningsärenden behöver ombud inte visa upp skriftlig fullmakt annat än om inskrivningsmyndigheten anser att det behövs.

(Jfr 2 kap. 3 a § i promemorians förslag.)

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om företeende av fullmakt. Frågan har behandlats i avsnitt 6. Motsvarande bestämmelse för datapantbrev finns i 20 a § lagen om pantbrevsregister (jfr prop. 2002/03:57 s. 42 f.).

Paragrafen är avsedd att ha samma innebörd som 16 § lagen om inteckningsbrevsregister (se kommentaren till den paragrafen).

4 kap. 12 §

Om det inte finns något som hindrar det, ska företagsinteckning beviljas och företagsinteckningsbrev utfärdas på grund av inteckningen.

Om ett elektroniskt företagsinteckningsbrev utfärdas i stället för ett tidigare utfärdat skriftligt företagsinteckningsbrev, förlorar det skriftliga företagsinteckningsbrevet sin giltighet. Utfärdas ett skriftligt företagsinteckningsbrev i stället för ett tidigare utfärdat elektroniskt företagsinteckningsbrev, förlorar det elektroniska företagsinteckningsbrevet sin giltighet.

Bestämmelser om utfärdande av nytt inteckningsbrev i stället för inteckningsbrev som har dödats finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

(Jfr 2 kap. 12 § i promemorians förslag.)

Paragrafen anger när en företagsinteckning ska beviljas och ett företagsinteckningsbrev utfärdas. Motsvarande bestämmelse för datapantbrev finns i 22 kap. 5 a § jordabalken (jfr prop. 1993/94:197 s. 77 f.).

Första stycket är oförändrat. I det nya *andra stycket* har införts bestämmelser om vad som gäller om det för en och samma inteckning skulle finnas både ett skriftligt och ett elektroniskt företagsinteckningsbrev. Det finns visserligen regler som ska förhindra att den situationen uppstår. Till exempel ska ett skriftligt företagsinteckningsbrev förstöras om företagsinteckningen mot vilken inteckningsbrevet svarar registreras i inteckningsbrevsregistret, s.k. konvertering (se 4 § lagen om inteckningsbrevsregister). Det kan emellertid inte uteslutas att det trots detta någon gång – exempelvis på grund av tekniskt fel – kan förekomma att inteckningen kommer till uttryck i både ett skriftligt och ett elektroniskt

företagsinteckningsbrev. Det har ansetts att det i en sådan situation bör vara det sist utfärdade företagsinteckningsbrevet som gäller. I stycket har därför införts en bestämmelse av den innebörden.

Bestämmelserna i andra stycket i paragrafens hittills gällande lydelse har flyttats till ett nytt *tredje stycke*. De bestämmelserna har bara betydelse för skriftliga företagsinteckningar.

4 kap. 15 §

Företagsinteckningar som har inbördes lika rätt eller gäller omedelbart efter varandra får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevens innehavare föras samman till en inteckning (sammanföring). Denna inteckning ska gälla med den förmånsrätt som tillkommer den av de sammanförda inteckningarna som har sämsta rätt. Sammanföring får ske endast om inteckningarna är bestämda i samma valuta.

Inteckningar som är införda i inteckningsbrevsregistret får sammanföras endast om samtliga inteckningar som omfattas av åtgärden är införda i registret och har samma inteckningsbrevshavare.

En inteckning som avses i första stycket ska förklaras gälla för ett lägre belopp än det som de sammanförda inteckningarna sammanlagt uppgår till, om sökanden begär det och inteckningsbrevens innehavare medger det.

(Jfr 2 kap. 15 § i promemorians förslag.)

I paragrafen finns bestämmelser om sammanföring av företagsinteckningar. Sammanföring är en inteckningsåtgärd som innebär att två eller flera inteckningar slås ihop till en enda inteckning. Motsvarande bestämmelse för datapantbrevens finns i 22 kap. 8 a § jordabalken (jfr prop. 1993/94:197 s. 78 f.).

Första stycket är oförändrat.

En ansökan om en inteckningsåtgärd får bifallas endast om företagsinteckningsbrevet som berörs av ansökan ges in till inskrivningsmyndigheten (se 18 §). Som har uttalats i övervägandena har det ansetts att, om inteckningen är införd i inteckningsbrevsregistret, det inte bör krävas att något företagsinteckningsbrev ges in i samband med handläggning av inteckningsåtgärder (se avsnitt 5.1.6).

Vid sammanföring av inteckningar kan ett särskilt problem uppkomma. Om de berörda inteckningarna är införda i inteckningsbrevsregistret med olika inteckningsbrevshavare, skulle en sammanföring leda till att den nybildade inteckningen redovisas i inteckningsbrevsregistret med två eller flera inteckningsbrevshavare. Bestämmelserna i lagen om inteckningsbrevsregister bygger på att det för varje inteckning finns endast en inteckningsbrevshavare. Det har därför ansetts att en förutsättning för att inteckningar som är införda i inteckningsbrevsregistret ska kunna sammanföras bör vara att samtliga inteckningar som omfattas av åtgärden är införda i registret med en och samma inteckningsbrevshavare. I *andra stycket* har därför tagits in en bestämmelse som förhindrar sammanföring i andra fall. Bestämmelsen tvingar den som ansöker om sammanföring att redan före ansökan till inskrivningsmyndigheten åstadkomma en likformig redovisning av inteckningarna i inteckningsbrevsregistret.

De nuvarande bestämmelserna i andra stycket har flyttats till ett nytt tredje stycke.

4 kap. 18 §

I fall då medgivande krävs enligt 14–17 §§ *fordras att företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten eller, i fråga om elektroniskt företagsinteckningsbrev, att det finns hinder mot avregistrering enligt 9 § lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister och att någon begäran om att hindret ska hävas inte har framställts.*

(Jfr 2 kap. 18 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om inlämnande av företagsinteckningsbrev i samband med inteckningsåtgärder. Motsvarande bestämmelse för datapantbrev finns i 22 kap. 13 § jordabalken (jfr prop. 1993/94:197 s. 79 f.).

Enligt paragrafens hittills gällande lydelse ska företagsinteckningsbrev som berörs av inteckningsåtgärd enligt 14–17 §§ ges in till inskrivningsmyndigheten. Av naturliga skäl gäller detta inte i fråga om företagsinteckningsbrev som svarar mot en inteckning som är införd i inteckningsbrevsregistret (jfr avsnitt 5.1.6). För att säkerställa att någon inte förfogar över en sådan företagsinteckning innan inskrivningsmyndighetens beslut om inteckningsåtgärd har hunnit att registrerats i inteckningsbrevsregistret har det i lagen om inteckningsbrevsregister tagits in en bestämmelse om att Bolagsverket på ansökan av inteckningsbrevshavaren får besluta att en företagsinteckning inte får tas bort från registret (se 9 § lagen om inteckningsbrevsregister). Den bestämmelsen har kompletterats med en bestämmelse i förevarande paragraf som innebär att inteckningsåtgärd som rör ett elektroniskt företagsinteckningsbrev inte får vidtas utan att ett beslut om hinder mot avregistrering har fattats enligt lagen om inteckningsbrevsregister. Det är tillräckligt att det finns ett beslut om hinder mot avregistrering vid tidpunkten för inskrivningsmyndighetens faktiska handläggning av inteckningsärendet.

4 kap. 19 §

På ansökan av den som innehar ett företagsinteckningsbrev ska innehavet antecknas i företagsinteckningsregistret. *Om sökanden åberopar ett skriftligt företagsinteckningsbrev och det finns anledning att anta att sökanden inte innehar detta, ska han eller hon föreläggas att visa upp brevet.* Om någon annan redan är antecknad som innehavare, ska inskrivningsmyndigheten sedan det nya innehavet har antecknats ta bort den tidigare anteckningen och underrätta den vars innehav var antecknat.

En anteckning om innehav *ska* tas bort, om

1. den vars innehav har antecknats anmäler att innehavet har upphört, eller

2. den som innehar ett skriftligt företagsinteckningsbrev, den som är registrerad som inteckningsbrevshavare enligt lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister eller som är att anse som inteckningsbrevshavare enligt 2 § andra stycket samma lag begär det.

(Jfr 2 kap. 19 § i promemorians förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om anteckning av innehav av företagsinteckningsbrev.

Enligt *första stycket* ska inskrivningsmyndigheten på ansökan av innehavaren anteckna innehavet i företagsinteckningsregistret. Det är upp till innehavaren att bestämma om innehavet ska antecknas eller inte i företagsinteckningsregistret. Anteckningen medför inte några rättsverkningar utan fyller snarare en servicefunktion. Enligt andra meningens i styckets nuvarande lydelse ska sökanden föreläggas att visa upp företagsinteckningsbrevet om det finns anledning att anta att sökanden inte innehar detta. Eftersom ett elektroniskt företagsinteckningsbrev inte kan visas upp, har det klargjorts av att den bestämmelsen endast gäller i de fall då ett skriftligt företagsinteckningsbrev åberopas till stöd för ansökan om anteckning.

Andra stycket innehåller bestämmelser om borttagande av innehavsanteckning. Av *punkten 1*, som motsvarar andra stycket i paragrafens hittills gällande lydelse, följer att en innehavsanteckning ska tas bort om den som står antecknad som innehavare anmäler att innehavet har upphört. Bestämmelsen i *punkten 2*, som är ny, gör det möjligt för den som innehar ett skriftligt företagsinteckningsbrev eller den som är registrerad i inteckningsbrevsregistret som inteckningsbrevshavare att begära att en anteckning om innehav i företagsinteckningsregistret tas bort. Även den som enligt 2 § lagen om inteckningsbrevsregister är att anses som inteckningsbrevshavare har en sådan rätt.

5 kap. 5 §

Den som genom oriktig uppgift om behörighet att företräda någon annan i ett inskrivningsärende uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar ren förmögenhetsskada ska ersätta skadan.

Om skadan vållas i tjänsten av en arbetstigare, ska skadan ersättas av arbetsgivaren.

Rätten till skadestånd faller bort om talan inte väcks inom tio år från det att inskrivningsärendet avgjordes.

Bestämmelserna i första–tredje styckena får inte frångås om det är till nackdel för en skadelidande.

(Jfr 3 kap. 5 § i promemorians förslag.)

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om skadeståndsskyldighet vid inskrivning i företagsinteckningsregistret. Frågan har behandlats i avsnitt 6. Motsvarande bestämmelser för datapantbrev finns i 19 kap. 39 a – 39 c §§ jordabalken (jfr prop. 2005/06:28 s. 71–72).

Av *första stycket* följer att ersättning kan utgå om skada orsakas genom oriktig uppgift om behörighet att företräda någon annan i inskrivningsärende. Bestämmelsen omfattar såväl oriktig uppgift om behörighet att företräda annan som lämnas av någon utan företeende av skriftlig fullmakt som oriktig sådan uppgift som lämnas i kombination med t.ex. en förfalskad skriftlig fullmakt. Det är inte nödvändigt att uppgiftslämnaren uttryckligen påstår att det föreligger en fullmakt utan bestämmelsen omfattar även den situationen då någon på annat sätt lämnar uppgift om att han eller hon handlar på annans uppdrag. Det senare är vanligen fallet då någon uppträder som ingivare i ett inskrivningsärende.

Ansvariet omfattar skador som orsakas uppsåtligen eller av oaktsamhet. Bedömningen av om vållande föreligger ska göras utifrån allmänna skadeståndsrättsliga principer.

I *andra stycket* finns bestämmelser om s.k. principalansvar. Bestämmelserna innebär att om skada som avses i första stycket vållas i tjänsten av en arbetstagare är arbetsgivaren ersättningsskyldig. Om t.ex. en banktjänsteman lämnar oriktig uppgift om sin behörighet att företräda någon annan, kan alltså banken bli ersättningsskyldig.

Begreppen ”arbetstagare” och ”i tjänsten” är avsedda att ha samma innebörd här som i 3 kap. 1 § skadeståndslagen.

Tredje stycket innehåller en bestämmelse om preskription. Att rätten till skadestånd enligt första stycket har fallit bort betar inte den skadelidande rätten till skadestånd på annan grund, t.ex. på grund av brott.

Av *fjärde stycket* framgår att lagens bestämmelser är tvingande till den skadelidandes förmån på så sätt att det inte är möjligt att frångå bestämmelserna till nackdel för en skadelidande. Avtalsklausuler som begränsar rätten till ersättning är således utan verkan. Om en överenskommelse skulle strida mot bestämmelserna i första–tredje styckena och dessa avvikelser är till nackdel för en skadelidande, gäller i stället lagens bestämmelser.

Sammanfattning av departementspromemorian Pantbrevssystemet och elektroniska företagsinteckningsbrev (Ds 2007:20)

I promemorian behandlas inledningsvis frågan om systemet med skriftliga pantbrev bör avskaffas. I den delen lämnas inte något förslag.

På företagsinteckningsområdet föreslås en reform som innebär att det skall bli möjligt att utfärda s.k. elektroniska företagsinteckningsbrev. Syftet med förslaget är rationalisera hanteringen av företagsinteckningsbreven.

Ett elektroniskt företagsinteckningsbrev skall utfärdas genom att företagsinteckningen som svarar mot företagsinteckningsbrevet registreras i ett särskilt register, inteckningsbrevsregistret. I inteckningsbrevsregistret skall det också kunna registreras uppgift om vem som har rätt att råda över företagsinteckningsbrevet, s.k. inteckningsbrevshavare. Endast den som har beviljats särskilt tillstånd får registreras som inteckningsbrevshavare. Om inteckningsbrevsregistret inte innehåller någon uppgift om inteckningsbrevshavare, skall den vars egendom har intecknats anses som inteckningsbrevshavare.

Det föreslås att Bolagsverket skall föra inteckningsbrevsregistret och att kommunikationen med registret skall kunna ske elektroniskt.

I promemorian föreslås vidare att det skall bli möjligt att ge in en ansökan om företagsinteckning till inskrivningsmyndigheten elektroniskt.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Förslag till lag om inteckningsbrevsregister

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Bolagsverket skall med hjälp av automatiserad behandling föra ett register över sådana företagsinteckningar för vilka det inte finns utfärdat något skriftligt företagsinteckningsbrev (*inteckningsbrevsregister*).

Av 1 kap. 1 § lagen (2003:528) om företagsinteckning följer att registrering av en företagsinteckning i inteckningsbrevsregistret innebär att ett elektroniskt företagsinteckningsbrev utfärdas.

Allmänna bestämmelser om registrering

2 § För att en företagsinteckning skall få föras in i inteckningsbrevsregistret fordras att den är införd i företagsinteckningsregistret och att begäran om registrering framställs enligt 3 eller 4 §.

En uppgift i inteckningsbrevsregistret om en företagsinteckning får förenas med en uppgift om vem som har rätt att råda över registreringen (*inteckningsbrevshavare*). Endast den som har fått tillstånd enligt 12 § får registreras som inteckningsbrevshavare. Om registret inte innehåller någon uppgift om inteckningsbrevshavare, skall den vars egendom har intecknats anses som inteckningsbrevshavare.

Om en företagsinteckning har varit föremål för beslut om utbyte enligt 2 kap. 14 § lagen (2003:528) om företagsinteckning eller motsvarande äldre bestämmelser, skall bestämmelserna i denna lag om företagsinteckning i stället gälla de genom utbytet beslutade företagsinteckningsbreven.

Registrering av nya företagsinteckningar

3 § På begäran av den som ger in en ansökan om företagsinteckning till inskrivningsmyndigheten skall Bolagsverket föra in en uppgift om företagsinteckningen, om en sådan beviljas, i inteckningsbrevsregistret. Om sökanden begär det, skall verket samtidigt föra in en uppgift om inteckningsbrevshavare.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas även i samband med ansökningar om sådana inteckningsåtgärder som avses i 2 kap. 14–16 §§ lagen (2003:528) om företagsinteckning.

Registrering av tidigare beviljade företagsinteckningar

4 § På begäran av en innehavare av ett skriftligt företagsinteckningsbrev skall Bolagsverket föra in en uppgift om den företagsinteckning som svarar mot företagsinteckningsbrevet i inteckningsbrevsregistret. Om sökanden begär det, skall verket samtidigt föra in en uppgift om inteckningsbrevshavare.

En företagsinteckning får föras in i inteckningsbrevsregistret enligt bestämmelserna i första stycket endast om det skriftliga företagsinteckningsbrevet har getts in till Bolagsverket. I samband med införandet i registret skall företagsinteckningsbrevet förstöras.

I fråga om inteckningar som har beviljats eller sökts enligt de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet av lagen (1984:649) om företagshypotek gäller bestämmelserna i denna lag om skriftligt företagsinteckningsbrev även sådana fordringsbevis som avses i 8 § lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek. En sådan handling behöver dock inte förstöras, om den förses med en påskrift om att den inte längre medför någon rätt i den intecknade egendomen.

Registrering av inteckningsbrevshavare

5 § Om inteckningsbrevsregistret inte innehåller någon uppgift om inteckningsbrevshavare, skall Bolagsverket på begäran av den som enligt 2 § andra stycket skall anses som inteckningsbrevshavare föra in en uppgift om inteckningsbrevshavare i registret.

Avregistrering eller byte av inteckningsbrevshavare

6 § På begäran av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare skall Bolagsverket ta bort uppgiften om inteckningsbrevshavare från inteckningsbrevsregistret.

Om sökanden begär det, skall Bolagsverket i samband med en åtgärd enligt första stycket föra in en ny uppgift om inteckningsbrevshavare i registret.

Avregistrering av företagsinteckning m.m.

7 § På begäran av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som enligt 2 § andra stycket skall anses som inteckningsbrevshavare, skall Bolagsverket utfärda ett skriftligt företagsinteckningsbrev som svarar mot företagsinteckningen. I samband med att det skriftliga företagsinteckningsbrevet utfärdas skall inteckningen tas bort från inteckningsbrevsregistret.

8 § Om en företagsinteckning, som är införd i inteckningsbrevsregistret, dödas eller blir utan verkan, skall Bolagsverket ta bort företagsinteckningen från registret. Om en inteckning blir utan verkan endast till viss del eller blir föremål för åtgärd som avses i 2 kap. 14–16 §§ lagen (2003:528) om företagsinteckning, skall uppgift om detta föras in i inteckningsbrevsregistret.

Hinder mot avregistrering

9 § På begäran av den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som enligt 2 § andra stycket skall anses som intecknings-

brevshavare, skall Bolagsverket besluta att inteckningen inte får tas bort från inteckningsbrevsregistret enligt 7 §. Bilaga 2

Ett beslut som avses i första stycket gäller till dess att inskrivningsmyndigheten har avslutat ett ärende enligt 2 kap. 14–17 §§ lagen (2003:528) om företagsinteckning. Om inteckningsbrevshavaren begär det, får Bolagsverket häva beslutet även dessförinnan.

10 § På begäran av Kronofogdemyndigheten skall Bolagsverket besluta att sådana registreringsåtgärder som anges i 5–7 §§ inte får vidtas. Ett sådant beslut gäller till dess att något annat har förordnats.

Rättelse

11 § En uppgift i inteckningsbrevsregistret skall rättas, om uppgiften innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av att Bolagsverket eller någon annan har gjort sig skyldig till skrivfel, räknepel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Den vars rätt berörs skall ges tillfälle att yttra sig.

Denna paragraf gäller i stället för 28 § personuppgiftslagen (1998:204).

Tillstånd att registreras som inteckningsbrevshavare

12 § Tillstånd att bli registrerad som inteckningsbrevshavare meddelas av Bolagsverket.

Vid tillståndsprövningen skall Bolagsverket särskilt beakta

1. att sökanden har tillgång till den tekniska utrustning och den tekniska sakkunskap som fordras för inteckningsbrevsregistrets funktion,

2. att det finns tillfredsställande former för betalning av stämpelskatt, expeditionsavgifter och registreringsavgifter, och

3. att sökanden även i övrigt uppfyller de krav på lämplighet som bör ställas med hänsyn till inteckningsbrevsregistrets uppbyggnad och funktion.

13 § Tillstånd som avses i 12 § får återkallas om tillståndshavaren inte längre uppfyller de krav som anges i 12 § andra stycket.

När ett beslut om återkallelse av tillstånd har vunnit laga kraft, skall Bolagsverket självmant vidta de åtgärder som anges i 7 §, om det inte finns något hinder mot detta enligt 9 eller 10 §.

Inteckningsbrevshavarens rättigheter och skyldigheter

14 § Den som är registrerad som inteckningsbrevshavare eller som enligt 2 § andra stycket skall anses som inteckningsbrevshavare har de rättigheter och skyldigheter som följer med innehavet av ett skriftligt företagsinteckningsbrev.

15 § Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Fullmakt

16 § I ärenden enligt denna lag behöver ombud inte visa upp skriftlig fullmakt annat än om Bolagsverket anser att det behövs.

Bemyndiganden m.m.

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

1. meddelar föreskrifter om förandet av inteckningsbrevsregistret och om ingivning av ansökningar i registreringsärenden, och

2. får meddela föreskrifter om avgifter för registrering enligt denna lag.

Skadestånd

18 § Tillfogas någon skada genom oriktig eller missvisande uppgift i inteckningsbrevsregistret eller i annat fall genom fel i samband med uppläggning eller förande av registret, har han eller hon rätt till ersättning av staten, om det inte visas att felaktigheten beror på en omständighet utanför Bolagsverkets kontroll vars följderna inte skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits.

Ersättning enligt första stycket kan efter skälighet sättas ned eller falla bort, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ skall införas en ny paragraf, 8 kap. 22 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

22 a §

Sekretess gäller i verksamhet som avser förande av inteckningsbrevsregistret enligt lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister för uppgift om registrerad inteckningsbrevshavare, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada.

Trots sekretessen får uppgift lämnas till den vars egendom har intecknats.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 22 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

22 §¹

Om utdelning eller efterutdelning har utfallit på ett företagsinteckningsbrevs belopp, skall förvaltaren anmäla detta till inskrivningsmyndigheten. Anmälan skall göras sedan beslutet att fastställa utdelningen eller efterutdelningen har vunnit laga kraft eller, i fall som avses i 21 §, när utbetalningen har ägt rum. Tillsammans med anmälan skall förvaltaren sända in utdelningsförslaget eller någon annan handling som visar fördelningen.

När inteckningsborgenären lyfter betalning, skall detta *antecknas* på *inteckningsbrevet*.

När inteckningsborgenären lyfter betalning, skall *förvaltaren anteckna* detta på *företagsinteckningsbrevet*. *Om företagsinteckningsbrevet är elektroniskt, skall förvaltaren i stället anmäla betalningen till Bolagsverket för registrering i inteckningsbrevsregistret.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Senaste lydelse 2003:538.

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1994:448) om pantbrevsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Den som har fått tillstånd enligt 14 § får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får avse *endast uppgifter om inteckningar för vilka tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare. Direktåtkomsten får dock avse även uppgifter om andra inteckningar om den berörda pantbrevshavaren har medgivit det.*

Även inskrivningsmyndigheter, Kronofogdemyndigheten och lantmäterimyndigheter får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får *dock* avse *endast uppgifter som enligt pantbrevshavarens medgivande får lämnas ut till myndigheten.*

Den som har fått tillstånd enligt 14 § får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får *dock inte* avse *uppgift om registrerad pantbrevshavare annat än om*

1. tillståndshavaren är registrerad som pantbrevshavare för inteckningen, eller

2. den berörda pantbrevshavaren har medgett det.

Även inskrivningsmyndigheter, Kronofogdemyndigheten och lantmäterimyndigheter får ha direktåtkomst till pantbrevsregistret. Sådan direktåtkomst får *inte* avse *uppgift om registrerad pantbrevshavare, om inte pantbrevshavaren har medgett det.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Senaste lydelse 2006:719.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:528) om företagsin-
teckning

dels att 1 kap. 1 och 2 §§ samt 2 kap. 3, 12, 15, 18 och 19 §§ skall ha
följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 2 kap. 3 a § och 3
kap. 5 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

Företagsin-teckning beviljas med visst belopp i all sökandens egendom.
Bevis om in-teckningen benämns företagsin-teckningsbrev.

*Ett företagsin-teckningsbrev
utfärdas antingen i skriftlig form
(skriftligt företagsin-teckningsbrev)
eller genom registrering i in-teck-
ningsbrevsregistret enligt lagen
(2008:000) om in-teckningsbrevs-
register (elektroniskt företagsin-
teckningsbrev).*

2 §

Om en näringsidkare upplåter säkerhet för en fordran genom att
överlämna ett företagsin-teckningsbrev beträffande sin egendom, får
borgenären förmånsrätt enligt förmånsrättslagen (1970:979) till betalning
för fordringen intill in-teckningsbrevets belopp.

*Ett elektroniskt företagsin-teck-
ningsbrev skall anses ha över-
lämnats till borgenären, när denne
eller någon som företräder honom
eller henne har registrerats som
in-teckningsbrevshavare i in-teck-
ningsbrevsregistret.*

I den mån in-teckningsbrevets belopp inte räcker till betalning, har
borgenären rätt att få betalt genom ett tillägg. Tillägget får inte överstiga
femton procent av in-teckningsbrevets belopp samt ränta på detta belopp
från den dag då konkursansökningen gjordes. Räntan beräknas för år
enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje
tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635), ökad med
fyra procentenheter.

En borgenärs rätt till betalning omfattar inte tillägget, om in-teck-
ningsbrevet utgör säkerhet för borgenären i andra hand.

¹ Senaste lydelse 2004:450.

2 kap.**3 §²**

Vid behandlingen hos inskrivningsmyndigheten av inskrivningsärenden tillämpas inte bestämmelserna i 10 § andra stycket, 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223). Av 37 a och 37 b §§ lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter framgår att inskrivningsmyndigheten skall ompröva beslut om stämpelskatt i vissa fall.

Ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden skall vara skriftliga.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ingivning av ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden.

3 a §

I inskrivningsärenden behöver ombud inte visa upp skriftlig fullmakt annat än om inskrivningsmyndigheten anser att det behövs.

12 §

Om det inte finns något som hindrar det, skall företagsinteckning beviljas och företagsinteckningsbrev utfärdas på grund av inteckningen.

Om ett elektroniskt företagsinteckningsbrev utfärdas i stället för ett tidigare utfärdat skriftligt företagsinteckningsbrev, förlorar det skriftliga företagsinteckningsbrevet sin giltighet. Utfärdas ett skriftligt företagsinteckningsbrev i stället för ett tidigare utfärdat elektroniskt företagsinteckningsbrev, förlorar det elektroniska företagsinteckningsbrevet sin giltighet.

Bestämmelser om utfärdande av nytt inteckningsbrev i stället för inteckningsbrev som har dödats finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

15 §³

Företagsinteckningar som har inbördes lika rätt eller gäller omedelbart efter varandra får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevens innehavare föras samman till en inteckning (sammanföring). Denna inteckning skall gälla med den förmänsrätt som tillkommer den av de sammanförda inteckningarna som

² Senaste lydelse 2005:156.

³ Senaste lydelse 2004:450.

har sämsta rätt. Sammanföring får ske endast om inteckningarna är bestämda i samma valuta. Bilaga 2

Inteckningar som är införda i inteckningsbrevsregistret får sammanföras endast om samtliga inteckningar som omfattas av åtgärden är införda i registret och har samma inteckningsbrevshavare.

En inteckning som avses i första stycket skall förklaras gälla för ett lägre belopp än det som de sammanförda inteckningarna sammanlagt uppgår till, om sökanden begär det och inteckningsbrevens innehavare medger det.

18 §

I fall då medgivande krävs enligt 14–17 §§ skall företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

I fall då medgivande krävs enligt 14–17 §§ *fordras att företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten eller, i fråga om elektroniskt företagsinteckningsbrev, att det finns hinder mot avregistrering enligt 9 § lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister och att någon begäran om att hindret skall hävas inte har framställts.*

19 §

På ansökan av den som innehar ett företagsinteckningsbrev skall innehavet antecknas i företagsinteckningsregistret. Sökanden skall föreläggas att visa upp inteckningsbrevet, om det finns anledning att anta att sökanden inte innehar detta. Om någon annan redan är antecknad som innehavare, skall inskrivningsmyndigheten sedan det nya innehavet har antecknats ta bort den tidigare anteckningen och underrätta den vars innehav var antecknat.

En anteckning om innehav skall tas bort, om den vars innehav har antecknats anmäler att innehavet har upphört.

En anteckning om innehav skall tas bort, om

1. den vars innehav har antecknats anmäler att innehavet har upphört, eller

2. den som är registrerad som inteckningsbrevshavare enligt lagen (2008:000) om inteckningsbrevsregister eller som är att anse som inteckningsbrevshavare enligt 2 § andra stycket samma lag begär det.

5 §

Den som genom oriktig uppgift om behörighet att företräda någon annan i ett inskrivningsärende uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar ren förmögenhetsskada skall ersätta skadan.

Om skadan vållas i tjänsten av en arbetstagare, skall skadan ersättas av arbetsgivaren.

Rätten till skadestånd faller bort om talan inte väcks inom tio år från det att inskrivningsärendet avgjordes.

Bestämmelserna i första–tredje styckena får inte frångås till nackdel för en skadelidande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

Efter remiss har yttrande över promemorian Pantbrevssystemet och elektroniska företagsinteckningsbrev (DS 2007:20) avgetts av Svea hovrätt, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Västernorrlands län, Inskrivningsmyndigheten i Eksjö, Inskrivningsmyndigheten i Norrtälje, Domstolsverket, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Datainspektionen, Kammarkollegiet, Institutet för fastighetsrättslig forskning, Riksarkivet, Konsumentverket, Lantmäteriverket, Konkursverket, Bolagsverket, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Fastighetsägarna Sverige, Villaägarnas Riksförbund, Konkursförvaltarcollegiernas förening, Finansbolagens förening, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Försäkringsförbund och Svenska Inkassoföreningen.

Lunds tekniska högskola, avdelningen för fastighetsvetenskap, och Lantbrukarnas Riksförbund har getts tillfälle att yttra sig men har avstått från detta.